

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἐκδιδόμενον δις τοῦ μηνός.

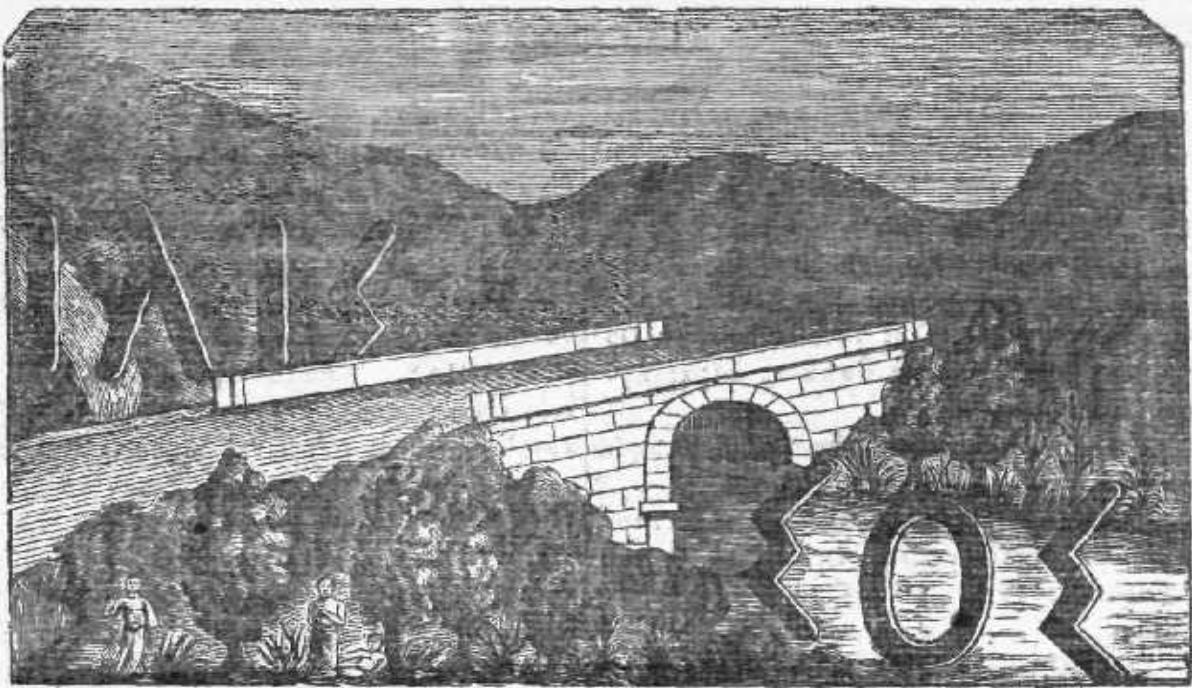
Ἰω. Καμ. [Δημήτριος Καμπούρογλους;]

Ὁ θάνατος τοῦ Φειδίου

Ἰλισσός, Αθήνα

1. τμ. 2, τχ. 4 (20 Αυγούστου 1869), σ. 137-144

2. τμ. 2, τχ. 5 (25 Οκτωβρίου 1869), σ. 209-219

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

Ἐκδιδόμενον ἀπαξ τοῦ μηνός.

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ 20 Αὐγούστου 1869. | ΕΤΟΣ Β'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Δ'.

1. **Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΦΕΙΔΙΟΥ.**

ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ.

ΦΕΙΔΙΑΣ, 63 ἐτών.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ, ΑΔΚΑΜΕΝΗΣ, ΠΑΙ-
ΩΝΙΟΣ, ΠΡΑΞΙΑΣ, γλύπτται.

Ο ΜΕΓΑΣ ΙΕΡΕΥΣ τοῦ Ἐρεχθείου Πο-
σειδῶνος.

ΚΛΕΩΝ, ΣΙΜΜΙΑΣ,

ΜΕΝΩΝ, δούλος τοῦ Φειδίου,

ΒΟΔΑΣΤΟΡΕΘ, ἔμπορος φοῖνιξ.

Μαθηταὶ τοῦ Φειδίου καὶ ἄλλοι πολῖται.

(Ἔτη ἑξὲς μετὰ τὴν ἀποπεράσειν
τοῦ Παρθενῶνος). (1)

ΣΚΗΝΗ Α'.

(Στοὰ κεκοσμημένη δι' εἰκόπων.)

Ο ΜΕΓΑΣ ΙΕΡΕΥΣ, ΚΛΕΩΝ, ΣΙΜΜΙΑΣ,
διάφοροι πολῖται, στηριζόμενοι ἐπὶ τῶν
στηλῶν, ἢ καθήμενοι ἐπὶ τῶν βα-
θμίδων τῆς στοᾶς.

ΚΛΕΩΝ. Εἰπέ ἡμῖν, Σιμμία, εἶναι τρι-
όντι ἀληθῆ, ἕσα περὶ τοῦ Διὸς τοῦ Φειδίου
λέγονται; Σὺ ἐπιστρέφεις ἐκ τῆς Ὀλυμπί-
ας, ὥστε δύνασαι νὰ μᾶς πληροφορήσης.
Τὸ κατ' ἐμὲ μέχρι τῆς χθὲς ἀκόμη ἐνόμι-
ζον ὅτι αἱ Ἀθῆναι περιέχουν πᾶν ὅ,τι ὠραῖς
ώτερον δύναται ἢ τέχνη νὰ πλάσῃ· ἀλλ' ὡ-

(1) Ὁ Παρθενῶν ἐπερατώθη τὸ 437 Π.Χ.

φαίνεται οί Ἡλείοι κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῶν ἑορτὴν ἐπέδειξαν εἰς τὸν συναθροισθέντα λαὸν τῶν Ἑλλήνων ἔργον ὑπέρτερον τῶν ἡμετέρων.

ΣΙΜΜΙΑΣ. Ἡ φήμη εἶναι ἀληθής, ὦ Κλέων.

Ο ΜΕΓΑΣ ΙΕΡΕΥΣ. Καὶ λοιπὸν μάτην ἐξήντησεν ὁ Περικλῆς τοὺς θησαυρούς; Οὐδὲ τὴν δόξαν, ἣν διὰ δαπάνης ἀδράς ἠγόραζε, ἐκερδίσαμεν;

ΚΛΕΩΝ. Καὶ εἶναι Ἀθηναῖος ὁ ἀφαιρῶν ταύτην!

ΣΙΜΜΙΑΣ. Ὅταν ἡ τιμωρία ἐπίκηται, ἡ μομφὴ δὲν εἶναι πλέον ἐπίκαιρος. Ὁ Φειδείας παρεδόθη εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν ὡς βορά.

Εἰς ΠΟΛΙΤΗΣ. Εἶσαι λοιπὸν βέβαιος ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸ δεσμοτήριον;

ΣΙΜΜΙΑΣ. Πρὸ δύο ἡμερῶν ἀνηγγέλλετο ἡμῖν ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ χθὲς κατηγόρου αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ· τὴν δ' αὐτὴν ἐσπέραν οἱ Σκύθαι τοξόται ὠδήγουν αὐτὸν εἰς τὰς φυλακάς.

ΚΛΕΩΝ. Ναί, φίλοι συμπολίται· προκειμένου περὶ τῆς ὑπερασπίσεως ἢ τῆς ἐκδικήσεως ἡμῶν, οὐδὲ στιγμὴν χάνομεν. Σὺ δὲ, Σιμμία, μὴ ἀρνήσῃς ἡμῖν πληροφορίας, ἀλλὰ διήγησαι πᾶν ὅτι εἶδες. Ὁμοιάζει τὸν Παρθενῶνα ὁ ναὸς τῆς Ὀλυμπίας;

ΣΙΜΜΙΑΣ. Ὁ ναὸς εἶναι ἥττον ὠραῖος, ἀλλὰ μεγαλῆτερος. Τρεῖς ἄνδρες ἐκτείναντες τοὺς βραχίονας ἀδυνατοῦν νὰ περιλάβουν μίαν μόνον στήλην.

ΚΛΕΩΝ. Ὁ Ζεὺς παρίσταται καθήμενος;

ΣΙΜΜΙΑΣ. Ναί· διὰ τῆς ἀριστερᾶς κρατεῖ Νίκην, εἰς δὲ τὴν δεξιάν φέρει σκῆπτρον, οὐτινος ὑπέρχεται ἀστός.

ΚΛΕΩΝ. Ὡστε τὸ ἄγαλμα δὲν ἔχει τὸ αὐτὸ ὕψος μὲ τὴν ἡμετέραν Ἀθηνᾶν.

ΣΙΜΜΙΑΣ. Ἄπ' ἐναντίας εἶναι ὑψηλότερον, διότι ἡ κεφαλὴ του ἐγγίζει σχεδὸν τὴν κορυφὴν τοῦ ναοῦ ἂν ἐγερεθῆ, οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ ὡμοὶ θ' ἀποτιναξοῦν τὴν στέγην.

ΚΛΕΩΝ. Μόνον χρυσὸν καὶ ἐλέφαντα μετεχειρίσθη ὁ Φειδείας;

ΣΙΜΜΙΑΣ. Χρυσελεφάντινον εἶναι τὸ ἄγαλμα ἀλλ' ὁ θρόνος ἐφ' οὗ κάθηται περιεβλήθη μὲ ἔβενον, ὕστρακα, διάφορα ἄλλα μέταλλα καὶ λίθους πολυτίμους· ἀναρίθμητα πρόσωπα θαυμαστά ἀνάγλυφα κοσμοῦσι

τὰς ἐπιφανείας, ὥστε οὐδὲν τὸ ἰσοδυναμοῦν τῷ πλούτῳ τῆς ὕλης ἢ μόνῃ ἢ ἐντέλεια τῆς ἐργασίας.

ΚΛΕΩΝ. Βεβαίως ὀθόνη περικαλύπτει τὸν Θεόν, διότι οἱ ἐλέφαντες ὅλοι τῆς Ἀσίας δὲν ἐξαρκοῦν ὅπως καλυφθῆ δι' ἐλεφαντόδαντος τοιοῦτος κολοσσός.

ΣΙΜΜΙΑΣ. Ἀπατάσαι, φίλε Κλέων, ὁ θεὸς εἶναι γυμνός, τοῦλάχιστον ἢ χλαμῦς αὐτοῦ ἐβλήθησε μέχρι τῆς ὀσφύος. Ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ ὑφάσματος ἐζωγραφήθησαν τὰ ζῶα, κρινα ἄνθη ποικίλως κεχρωματισμένα, εἰκὼν τῆς πλάσεως· τοσοῦτον δ' ἐντέχνως τὰ διάφορα τεμάχια συνηρμόσθησαν, ὥστε ὁ κορμὸς ὅλος φαίνεται ἐν καὶ μόνον τεμάχιον ἐλέφαντος, πᾶσα συναρμογὴ διαφεύγει τὴν ὄρασιν. Ἡ στερεότης καὶ ἡ στιλπνότης τοῦ ἐλέφαντος παρέχει εἰς τὴν σάρκα λαμπρότητα καὶ ὠραιότητα θείαν.

ΚΛΕΩΝ. Μὰ τὸν Ἡρακλέα, καὶ τί δὲν δύναται νὰ πλάσῃ ὁ Φειδείας;

ΣΙΜΜΙΑΣ. Τὸ πρόσωπον πρὸ πάντων θα σοὶ ἐπέβαλλε θαυμασμόν, διότι τοιοῦτον μεγαλεῖον κεχάρακται ἐπ' αὐτοῦ, ὥστε καὶ ἄκωντις κλίνει τὴν κεφαλὴν πρὸ τοῦ παντοδυνάμου κυρίου τοῦ παντός· νομίζεις ὅτι ἡ κίνησις τῶν ὀφρύων του θα σείσῃ τὸν Ὀλυμπον; ἀλλὰ συνάμα οἱ χαρακτηρῆς του ἀποπνέουσιν γαλήνην καὶ εὐσπλαγγίαν· αἰσθάνεται τις ἀκτινοβολοῦν ἐκ τῆς μορφῆς ἐκείνης πνεῦμα τὰ πάντα προνοοῦν καὶ ἀνεξάντλητον ἀγαθότητα, ἀρμόζουσαν εἰς τὸν πατέρα ἀνδρῶν τε θεῶν. Αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐπληρώθησαν φόβου ἅμα δὲ καὶ ἀγάπης· οὐδέποτε οὐδεὶς ἀπεκάλυψεν ἡμῖν τὸ μεγαλεῖον τῆς θεότητος καὶ τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς ὑπὸ τιοαύτην σεβασμίαν μορφήν.

Ο ΜΕΓΑΣ ΙΕΡΕΥΣ. Ναί, ὁ Φειδείας ἐξακολουθεῖ βαίνων πρὸς τὸν ἀσεβῆ αὐτοῦ σκοπόν. Ὅσον ὠραιότεροι παριστῶνται οἱ θεοί, τόσοσιν ἀσθενεστέρα καθίσταται ἡ θρησκεία.

ΣΙΜΜΙΑΣ. Δὲν μὲ ἐνόησας, ἢ δὲν δύναμαι καλῶς νὰ ἐκφρασθῶ πλέον· εἶπον ὅτι τὸ ἄγαλμα τῆς Ὀλυμπίας ἐμπνέει ζωηρότεραν τὴν εὐσέβειαν εἰς τοὺς θνητούς.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Μὴ συγχέωμεν τὴν εὐλάβειαν μετὰ τῆς παροδικῆς συγκινήσεως ἀπέναντι τοῦ ὠραίου.

ΚΛΕΩΝ. Μὴ φοβῆσαι, υἱὲ τοῦ Μεγασθέ-

νους ὁ Φειδίας δὲν θὰ μᾶς διαφύγη ὄνομά-
ζεις αὐτὸν ἐχθρὸν τῶν θεῶν· ἐγὼ δὲ συ-
χοῦμαι ὅτι ἐπρόδωκε τὴν πατρίδα του, ὁ δὲ
εὐγλωττος Σιμμίας κατηγορεῖ αὐτὸν ἐπὶ
κλοπῇ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι οὗτος ὁ Περικλῆς
διερχόμενος τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς πλατείας ;
Εἰς Πολίτησ. Εἶναι αὐτός.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Ὑπάγει νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν
Φειδίαν ἐν ταῖς φυλακαῖς καὶ νὰ συγκλαύσῃ
μετ' αὐτοῦ.

ΚΛΕΩΝ. Γηράσκει ὁ μέγας Περικλῆς
ἔχει βραδύ τὸ βᾶδισμα· τὸ φορτίον τῆς ἐ-
ξουσίας βαρύνει αὐτὸν ἐπὶ μᾶλλον· τοῦτο
ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἀποδείξωμεν· δὲν ἀπέχει
πολὺ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν δὲν θ' ἀνακράζωσι
διερχομένου τοῦ Περικλέους· «λαμπραὶ, ἰ-
σοστεφεῖς Ἀθηναί, δεῖξον ἡμῖν τὸν ἀρχοντα
σοῦ καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης ! »

ΣΙΜΜΙΑΣ. Ἄ ! ἰδοὺ καὶ ἄλλοι Ἕλαιοι !

ΣΚΗΝΗ Β΄.

ΟΙ ΑΝΩΤΕΡΩ, ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ, ΜΕΝΩΝ,
σταματῶντες πρὸ τῆς στοᾶς.

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Ποίους ὀνομάζεις Ἕ-
λείους ;

ΣΙΜΜΙΑΣ. Πιθανῶς τοὺς κατοικοῦντας
τὴν Ἥλιδα ἢ ἐπανερχομένους ἐκεῖθεν.

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Ὡσὺν, ὅστις νέας ἔτι
ἐπαγγέλλεται τὸν συκοφάντην, ἔχεις δίκαι-
ον νὰ μοὶ ἀφαιρῆς τὸν τίτλον Ἀθηναίου,
διότι βλέπων ὑμᾶς ἐρυθριῶν φέρω τὸ ὄνομα
τῆς πατρίδος μου.

ΚΛΕΩΝ. Οἱ θεοὶ μεθ' ἡμῶν ! Ὁ Ἀγορά-
κριτος ὁμοιάζει ταῦρον ἀποδιδόμενον εἰς συμ-
πλοκήν.

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Διατί δὲν με παρομοιά-
ζεις μᾶλλον με ὄδοιπόρον ἀπολακτίζοντα
λίθον καὶ ἀποκαλύπτοντα σκορπίον ἔτοιμον
νὰ κεντήσῃ ;

ΚΛΕΩΝ. Μὴ λοιπὸν ἐκτίθησαι εἰς τὰ
δήγματα ἡμῶν. Ὁ Φειδίας θέλει σοὶ εἶπει
ὅτι ἔχουσιν αὐτὰ πολλάκις φοβεράς συνε-
πειάς.

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Πιστεύεις ἐν πεποιθήσει
ὅτι ὁ Φειδίας ὑπεξήρесе μέρος τοῦ προωρι-
σμένου διὰ τὰ ἐνδύματα τῆς Ἀθηναῆς χρυσοῦ ; ὁ

ΣΙΜΜΙΑΣ. Ἐν πεποιθήσει ἀναμένω νὰ
μᾶς ἀποδείξῃ τὴν ἀθωότητά του.

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Ἡσύχει· θὰ τὴν ἀπο-
δείξῃ.

ΣΙΜΜΙΑΣ. Θὰ πράξῃ καλῶς, ἀν ἀγαπᾷ
τὸν βίον, διότι πρόκειται περὶ ἱεροῦ θησαυ-
ροῦ.

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Πάντες γνωρίζουν ὅτι
εἶναι πτωχὸς καὶ ὅτι ζῆ λιτῶς.

ΣΙΜΜΙΑΣ. Γνωρίζουν πάντες ὅτι ἐφυγα-
δεύθη ἅμα ἐγκαινιάσθη ὁ Παρθενών.

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Πρόσεχε μὴ κινήσῃς τὸν
γέλωτα τὴν ἡμέραν τῆς δίκης.

ΣΙΜΜΙΑΣ. Φοβοῦμαι μᾶλλον· θὰ κλαύ-
σητε τότε.

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Τίς θὰ πληρώσῃ διὰ σὲ
χιλίας δραχμὰς πρόστιμον, ἀν δὲν ἔχῃς τὸ
πέμπτον τῶν ψήφων κατὰ τοῦ Φειδίου ; Μὴ
ὁ πλούσιος Σιμμίας, ὁ ἐν κραιπάλῃ ἐταίρός
σου ;

ΣΙΜΜΙΑΣ. Δεικνύεις σεαυτὸν ἀλαζόνα,
ἀλλ' ἀμφιβάλλω ἀν τὸ θάρρος σου τοῦτο ὑπί-
σταται ἔτι ὅτε θὰ εἶσαι ἀπέναντι τῶν δι-
καστῶν σου.

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Φρονιμώτερον θὰ κάμῃς
νὰ σκεφθῆς περὶ σοῦ, Σιμμία, διότι σοὶ ἐπι-
φυλάττομεν τρομερὸν τι ὅπερ θὰ σὲ ἐκπλήξῃ.
Ἐρχεσαι μετ' ἐμοῦ Μένων ;

ΜΕΝΩΝ. (ποιῶν νεῦμα εἰς τὸν Μ. Ἰε-
ρέα). Ὅχι· μένω ἐδῶ.

ΚΛΕΩΝ. Ἡμεῖς ἂς ἀκολουθήσωμεν τὸν
Ἀγοράκριτον, διότι ἔφθασεν ἡ ὥρα τῆς συ-
νελεύσεως.

Εἰς Πολίτησ. Ναι, μὰ τὸν Ἑρμῆν, τὸν
θεὸν τῆς εὐγλωτίας· ἤδη οἱ Σκύθαι ἐκτεί-
νοντες τὸ ἐρυθροῦν σχοινίον ἄθουν ἡμᾶς πρὸς
τὴν Πνύκα ὡς ἀγέλην προβάτων (Πάντες
ἀπομακρύνονται, ἐκτὸς τοῦ Μένωνος καὶ
τοῦ Μ. Ἰερέως).

ΣΚΗΝΗ Γ΄.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ, ΜΕΝΩΝ.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Τί μὲ θέλεις, Μένων ;

ΜΕΝΩΝ. Θὰ ἀθώωσουν τὸν Φειδίαν.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Τὸ ὑποπτεύομαι, ἀφ' ὅτου
ὁ Ἀγοράκριτος θριαμβευτικῶς ἐπεράνη ἡμῖν.

ἀλλὰ τί, μήπως ἔχουν σκοπὸν νὰ θραύσουν τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ἵνα ζυγισθῇ ὁ χρυσός;

ΜΕΝΩΝ. Ἀγνοῶ τί μελετοῦν· ἀλλ' εἶναι βέβαιοι ὅτι θὰ νικήσουν.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Ἀδιάφορον· ἀρκεῖ σὺ νὰ μὲ ὑπακούσης.

ΜΕΝΩΝ. Εἶμαι ἔτοιμος πρὸς πᾶν.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Ἄμα ἡ ἀθώωσις τοῦ ἀπαγγελτῆ, θὰ προσφύγῃς ἐκέτης εἰς τὸν ὑπερκείμενον τῆς Πνυκὸς βωμόν.

ΜΕΝΩΝ. Οἱ φίλοι τοῦ Φειδίου θὰ μὲ λιθοβολήσωσιν· ὁ φόνος δούλου δὲν εἶναι μεγάλη στέρσις τῆς πολιτείας.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Μὴ φοβοῦ· ὁ λαὸς θὰ σὲ δώσῃ φύλακας καὶ θὰ σὲ θέσωμεν ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῶν Πρυτάνεων.

ΜΕΝΩΝ. Ὁρκίζεσαι;

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Ὁρκίζομαι. Θὰ κατηγορήσῃς λοιπὸν τὸν Φειδίαν ἐπὶ ἀσεβείᾳ;

ΜΕΝΩΝ. Θὰ τὸν κατηγορήσω προθύμως.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Θὰ ἀναφέρῃς ὅτι ἐβεβήλωσε τὸ ἄγαλμα τῆς Παρθένου, χαράττων ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τῆς τὴν εἰκόνα του καὶ τὴν τοῦ Περικλέους;

ΜΕΝΩΝ. Ἡ πόλις ὅλη εἶδε τὴν βεβήλωσιν.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Ναι, ἀλλὰ μόλις πρὸ μικροῦ αὐστηρῶς ἐφαρμόζεται ὁ νόμος τοῦ Διοπίθους ὁ τιμωρῶν διὰ θανάτου τοὺς ἀσεβεῖς.

ΜΕΝΩΝ. Θὰ ἐκτελέσω τὰς διαταγὰς σου·

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Μὰ τὸν Ποσειδῶνα, ἤδη βεβαίως ἀπόλλυται ὁ κύριός σου.

ΜΕΝΩΝ. Ὁ λαὸς δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ καταδικάσῃ τὸν κοσμήσαντα διὰ τόσων ἀριστουργημάτων τὰς Ἀθήνας.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Ὀλίγον γνωρίζεις τοὺς Ἀθηναίους· διὰ δύο τινὰ οὗτοι ἐξίσου καυχῶνται· διὰ τὴν ἀγνωμοσύνην αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀνδρας καὶ διὰ τὴν εὐλάβειάν των πρὸς τοὺς θεούς. Οὐδαμοῦ σκληρότερον ἀνταμείβονται οἱ μεγάλοι ἀνδρες καὶ οὐδαμοῦ αὐστηρότερον τιμωροῦνται αἱ κατὰ τῆς θρησκείας προσβολαί· Κίνδυνον θανάτου διατρέχει ὁ θραύσας κλάδον εἰς ἱερὸν δάσος ἢ ὁ πληγώσας ζῶον διαμένον συνήθως παρὰ τοὺς βωμούς τῶν ναῶν. Παιδίον τι παρεδόθη εἰς τὰ βασανιστήρια, διότι συνέλεξε φύλλον

χρυσῶν πεσόνεκ τοῦ στέμματος τῆς Ἀρτέμιδος. Ἐναντίον τῶν προσπαθειῶν τῶν φιλοσόφων οἱ Ἀθηναῖοι διατελοῦν πιστοὶ εἰς τὰ τῆς θρησκείας αὐτῶν καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἰσχυροποιοῦν τὸ θρησκευμα ἐμπνέοντες τράμον σωτήριον.

ΜΕΝΩΝ. Εἴθε νὰ λέγῃς ἀληθῆ· ἀλλ' ἂν οὕτως ἔχῃ ὁ Περικλῆς θὰ φυγαδεύσῃ τὸν Φειδίαν.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Ὁ φύλαξ τοῦ δεσμωτηρίου εἶναι ἀνὴρ ἐμπιστοσύνης.

ΜΕΝΩΝ. Μόνος ὁ τάφος εἶναι ἀσφαλῆς· Ὁ Καπανεὺς καὶ ὁ Αἴας προκαλέσαντες τοὺς θεοὺς ἐκεραυνοβολήθησαν. Μήπως εἶναι ἤττον ἐνοχος ὁ Φειδίας, καταστρέφων τὴν θρησκείαν αὐτήν;

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Πολλάκις ὁ Ζεὺς λαμβάνει τὸν κεραυνόν, ἵνα συντρέψῃ τοὺς θνητοὺς, ἀλλὰ θεὸς ὢν καὶ πολλάκις μεταμελεῖται.

ΜΕΝΩΝ. Οἱ δ' ἀσεβεῖς εὐήμεροῦν.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Ἡ θεία ἐκδίκησις βραδέως προβαίνει, διότι εἶναι ἀναπόφευκτος.

ΜΕΝΩΝ. Δὲν εἶναι ἄρα γε ἡ πράξις καλή. ; .

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Τί ἐννοεῖς;

ΜΕΝΩΝ. . . Τὸ νὰ γίνῃ τις ὄργανον τῆς θείας ἐκδικήσεως;

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Δὲν σὲ ἐννοῶ πλέον.

ΜΕΝΩΝ. Μὲ ἐννόησας, σεβαστὲ Ἀρχιερεῦ! Μαντεύεις ποία σκέψις λάμπει λάθρα ἐν τῇ ψυχῇ μου, ὡσεὶ δᾶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκοτίας.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Φαίνεσαι μαστιζόμενος ὑπὸ τῶν ἐρινύων.

ΜΕΝΩΝ. Ὁμολογεῖς ἄρα ὅτι τὸ θεῖον μὲ ἐμπνέει;

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Σιωπῶ, διότι ἐλευθέρως ἐξηγεῖς τοὺς λόγους μου.

ΜΕΝΩΝ. Ἄκουσόν μου τοῦλάχιστον.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Δοῦλε. πολὺ σοῦ ἤκουσα.

ΜΕΝΩΝ. Βοήθησον τὸ τέταραγμένον μου πνεῦμα.

Ο Μ. ΙΕΡΕΥΣ. Τὰ ὦτα ἱερέως πρέπει νὰ μένουν καθαρὰ.

ΜΕΝΩΝ. Τίς θέλει μὲ φωτίσει, ἀφοῦ σὺ δὲν μὲ συμβουλεύεις;

(Ὁ Μέγας Ἱερεὺς δεικνύει τὸν οὐρανόν).

ΣΚΗΝΗ Δ΄.

(Οικία τοῦ Βοδαστορέθ).

ΜΕΝΩΝ, ΒΟΔΑΣΤΟΡΕΘ.

ΜΕΝΩΝ. Μοί ἐγγυᾶσαι ὅτι τὸ δηλητήριον τοῦτο δὲν ἀφίνει ἕχνη; . . .

ΒΟΔΑΣΤ. Οὐδ' ὅσον σταγῶν ὕδατος ἐν τῇ θαλάσῃ.

ΜΕΝΩΝ. Δὲν φρονεῖ ἀμέσως;

ΒΟΔΑΣΤ. Ὁ πῖνὸν αὐτὸ φθίνει ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, οὐδόλως πάσχων καὶ σθένεται ὡσάν ἐστείρεινε φυσικῶς ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς του.

ΜΕΝΩΝ. Κρατῶ τὴν φιάλην ταύτην ἰδοῦ τὸ ἀντίτιμον.

ΒΟΔΑΣΤ. Οἱ Φοίνικες ὑπερτεροῦν τῶν ἄλλων λαῶν κατὰ τὴν βιομηχανίαν· ἐφεύρον πᾶν τὸ συντεῖνον εἰς τὸ καλῶς ζῆν καὶ καλῶς ἀποθνήσκειν.

ΜΕΝΩΝ. Εἶναι ἀληθές ὅτι παρ' ὑμῖν τελοῦνται ἀνθρώπινα θυσίαι πρὸς τιμὴν τοῦ Κρόνου;

ΒΟΔΑΣΤ. Ὁ Βάας-Μολόχ, ὃν ὑμεῖς ἀποκαλεῖτε Κρόνον μᾶς διαττάσσει ἐνίοτε νὰ ἀποθέτωμεν εἰς χεῖρας του τὰ νεογνά ἡμῶν. Ὑπὸ τὸ ἀγαλμὰ του καίει ὁ βωμὸς· οἱ βραχιόνες τοῦ θεοῦ κατέρχονται, τὸ δὲ παιδίον κυλίσταται ἐν μέσῳ τῶν φλογῶν.

ΜΕΝΩΝ. Δίκαιοι θεοί! οἱ ἀπαιτοῦντες θύματα ἀθῶα. Πῶς, δὲν εὐχαριστεῖσθε, ὅταν θυσιάξῃ τις εἰς ὑμᾶς τοὺς ἐνόχους; Σὲ εὐχαριστῶ, ξένε.

ΒΟΔΑΣΤ. Εἰρήνη μετὰ σοῦ.

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

(Ἡ φυλακὴ.)

ΦΕΙΔΙΑΣ, ΠΕΡΙΚΛΗΣ.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ. Ὦ φίλτατε Φειδία, ἐδῶ ἐπέπρωτο νὰ συναντηθῶμεν; Δὲν ἔλαβες λοιπὸν τὸ μήνυμά μου;

ΦΕΙΔΙΑΣ. Ὅποιον μήνυμα ἀναφέρεις;

ΠΕΡΙΚΛΗΣ. Ἄμα ἔμαθον ὅτι κατέλιπες τὴν Ἥλιδα, ἀπέστειλα ἓνα τῶν δούλων μου περιμένοντά σε εἰς τὸν ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου μετ' ἐπιστολῆς, διότι προβλέπων

τὴν ὑποδοχὴν, ἦν σοὶ ἐπεφύλαττον οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν, σὲ ἰκέτευον νὰ μὴ ἐπανακάμψῃς εἰς Ἀθήνας.

ΦΕΙΔΙΑΣ. Ἀποφεύγων τοὺς κόπους τῆς ὁδοιπορίας, ἐπέβην πλοίου τινός.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ. Ἐγὼ δὲ, πεποιθὼς ὅτι θὰ ἐνδώσῃς εἰς τὰς παρακλήσεις μου, ἀνεπαύμην πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἐν τῷ ἐξοχικῷ μου οἴκῳ, διότι οὐδὲν σπουδαῖον ἐπραγματεύοντο ἐν τῇ συνελεύσει. Ὡς βλέπεις ἐπωφελήθησαν τῆς ἀπουσίας μου.

ΦΕΙΔΙΑΣ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐφοβοῦντο μὴ μὲ χάσωσιν ἐκ νέου, καὶ ἰδοῦ διατὶ ἐξέλεξαν ἀσφαλὲς μέσον ὅπως μὲ κατακρατήσωσι.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ. Οἱ Ἀθηναῖοι καταισχύρονται, ἐγὼ δὲ στενάζω ἐπὶ τῇ ἀγνωμοσύνῃ αὐτῶν.

ΦΕΙΔΙΑΣ. Μὴ πιστεύωμεν πλέον, Περικλείς, εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἀνδρῶν· ἐγηράσαμεν ἀρκούντως ἀμφότεροι.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ. Κατανοῶ τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ κατὰ τῶν ἐν τέλει, κατανοῶ τοὺς λόγους δι' οὓς ὁ λαὸς ποιεῖ ἐκπτώτους τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ, ὁποῖαν ὅμως δικαιολογίαν προβάλλουσι βλάπτοντες σὲ, ὅστις ἔμενες ξένος τῶν πολιτικῶν; Οὐδὲ τὴν ἐλευθερίαν σὺ ἐπαπειλεῖς, οὐδὲ ἐπισκιαζεις τινὰ ἀπ' ἐναντίας κοσμῶν διὰ τῶν ἔργων σου τὴν πόλιν, ἐδόξασας τοὺς Ἀθηναίους πάντας δικαίως ἐπὶ τούτῳ καυχωμένους.

ΦΕΙΔΙΑΣ. Μὴ δὲν ἀνήκῃ εἰς ἡμᾶς μέγα μέρος τῆς δόξης ταύτης, ἦν σκοπὸν ἡμῶν προθεμέμεθα καὶ ἦτις μᾶς εἶναι ἀνταμοιβή; Ὡς δὲν δύναται νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ ἡμᾶς ταύτην ὁ λαός· ἄς συγχωρήσωμεν αὐτὸν ἀγνωμονοῦντα.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ. Θαυμάζω τὴν πραότητα, μεθ' ἧς ὑφίστασαι τὴν ἀδικίαν· ἀγνοεῖς φαίνεται ὅτι ἄλλον ἀποβλέπουν αἱ κατὰ σοῦ προσβολαὶ τοῦ λαοῦ.

ΦΕΙΔΙΑΣ. Δὲν συνειθίζω ν' ἀγνοῶ τὰ ἐνδιαφέροντά σε.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ. Πῶς! ἐγνώριζες ὅτι καταδιώκουν ἓνα μετὰ τὸν ἄλλον τοὺς προσφιλεῖς μοι, οἵτινες μεγάλους διατρέχουν κινδύνους φίλοι διατελοῦντες ἐμοῦ;

ΦΕΙΔΙΑΣ. Τὸ ἐγνώριζον.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ. Καὶ δὲν ἐπροτίμησας νὰ

νήν, πᾶσαν, ἐκτὸς τῆς ἐξορίας, ἥτις εἶναι βᾶσανος φοβερά. Δὲν λυποῦμαι ἀπολέσας οὐδὲ τὰ σύσκια δάση τῆς Ὀλυμπίας, οὐδὲ τοῦ Ἀλφειοῦ τὰ διαυγῆ ὕδατα, οὐδὲ τὰς ἐορτάς ἐν αἷς ἐνετρύφων, οὐδὲ τὰ ἄσματα, ἅπερ ἀντήχει καθ' ἐκάστην ἢ κοιλάς, οὐδὲ τὴν ἐλευθερίαν ἧς ἀπῆλαυον ἀναισθητῶς. Ἐκπληρώσας τὸ χρεὸς μου, ἠθέλησα ἅπαξ ἔτι διὰ τελευταίαν φορὰν νὰ ἐπανίδω τὴν πόλιν ἧς οὐδὲν ἐπροτίμητα, οὐδὲν ἢ τὴν δόξαν. Καὶ δεσμώτης ἀναπνέω τὸν αἶρα, ὃν πρῶτον ἀνέπνευσα· ἡ γῆ ἦν πατῶ εἶναι γῆ τῆς πατρίδος. . . αἰσθάνομαι ἤδη κόπων μετὰ τὴν ἀποτελέσματα τοῦ δολητηρίου, ἢ ὁ κόπος μὲ καταβάλλει; Ἡ δεσμεύουσα τοὺς πόδας μου ἄλυσος μ' ἐκράτησεν ἀγρυπνον δι' ὅλης τῆς νυκτὸς· ἄρα βεβαίως ἔχω ἀνάγκην ἀναπαύσεως. Σ' ἐπικαλοῦμαι, ὦ τοῦ ὕπνου γλυκὺ γόητρον, ὦ λήθη τῶν δεινῶν καὶ εἰκῶν τοῦ προσημεδιῶντός μοι θανάτου. (Ἀποκοιμᾶται).

ΣΚΗΝΗ Η΄.

(Μετὰ τρεῖς ἡμέρας· Ὀδὸς τις τῶν Ἀθηναίων).

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ποῦ τρέχεις τὴν λύπην ἐπὶ τοῦ προσώπου φέρων;

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Μὴ μὲ σταματᾶς, υἱὲ τοῦ Σωφρονίσκου, πρέπει νὰ σπεύσω.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Προθύμως μὲ μέμφονται ὡς φορτικόν, φοβοῦ λοιπὸν μὴ ἀκολουθῶ τὰ βήματά σου ἕως οὗ μάθω, ἂν ἢ διαδοθῆσα ἐν τῇ πόλει φήμη εἶναι ψευδῆς ἢ ἀληθῆς.

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Εἶναι ἀληθῆς, ὦ Σώκρατες.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ὁ Φειδίας ἀσθενεῖ σπουδαίως;

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Ὁ Φειδίας καταβάλλεται ὑπὸ ἀγνώστου ἀσθενείας.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ἄλλ' εἶδομεν αὐτὸν ἐπιστρέψαντα ὑγιαῖν.

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Ἦσο χθὲς εἰς τὴν συνέλευσιν καὶ ἤκουσας βεβαίως τὴν ἔκθεσιν τῶν θησαυροφυλάκων τῆς Θεᾶς, τὴν ἀθωώ-

σασαν τὸν Φειδίαν, πρὸς δὲ καὶ τὴν ἀπρόοπτον καταγγελίαν τοῦ δούλου του, ὅστις ἔρριψεν αὐτὸν ἐκ νέου εἰς τὰς φυλακάς. Ἡμεῖς συρίζαντες τὸν Σιμμίαν τὸν πρῶτον κατήγορον, ἠθέλαμεν βεβαίως κατακερματίσει τὸν προδότην Μένωνα, ἂν δὲν προσέφυγεν οὗτος εἰς τὸν βωμόν. Ἄλλ' ἤδη ὁ Φειδίας ἔφθινε· προσεπάθησε νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Πνύκα· ματαία ἢ προσπάθεια! Αἰσθάνεται ὅτι τὸ τέλος του πλησιάζει καὶ μὲ ἀπέστειλε πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Περικλέους.

Πῶς λοιπὸν θέλεις νὰ κρατήσω τὰ δάκρυα; ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Μοὶ ἀναγγέλλεις ἔγκοινόν τοις πᾶσι δυστύχημα, διότι αἱ Ἀθηναῖοι ἀπόλλυσιν οὐ μόνον μέγαν τεχνίτην, ἀλλὰ καὶ ἓνα τῶν ἀρίστων πολιτῶν, ἔχοντα σωτηρίαν ἐπιβροῆν ἐπὶ τοῦ Περικλέους.

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Καλῶς τῶντι ἀνταμείβουν οἱ Ἀθηναῖοι τὰς ὑπηρεσίας!

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Μήπως αἴτιον τῆς ἀσθενείας του εἶναι ἡ λύπη ἐπὶ ἀναξιοπαθείᾳ τοιαύτῃ; Τὸ γῆρας εἶναι ὅπως ὠρίμη, ἢν ὁ ἐλάχιστος ἀνεμος ἀποκόπτει. Δὲν εἶναι ἐξήκοντα πέντε ἐτῶν.

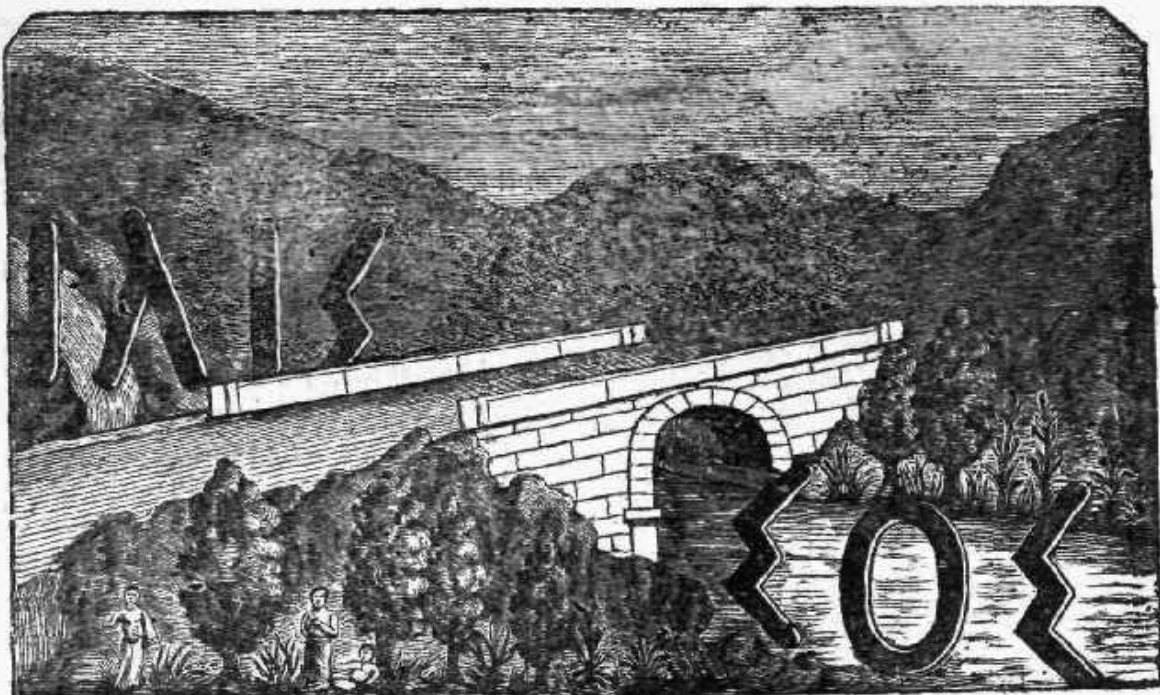
ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Ναί· ἀλλ' οἱ συζῶντες μετ' αὐτοῦ θὰ σοὶ εἴπωσιν ὅτι οὐδέποτε ἐμεθύσθη ὑπὸ τῆς εὐδαιμονίας, οὐδ' ἐκλονίσθη ὑπὸ τῆς ἀτυχίας. Διατελεῖ γαλήνιος, ὡσεὶ ἐργαζόμενος ἐπὶ ἀγάλματος ὠραίου. Καθ' ἦν στιγμήν ὁ Μένων κατηγόρει αὐτοῦ ὡς ἀσεβοῦς, ἐνῶ τὸ πλῆθος συνεταράσσετο ὑπὸ ἀλληλομαχούτων παθῶν, παρετήρησα ὅτι ὁ Φειδίας συνέστειλε μειδιάμα ὡσεὶ σοφός, γνωρίζων τοὺς ἀνθρώπους καὶ βλέπων πραγματοποιημένας τὰς προρρήσεις του.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ἐκαλέσατε ἰατρούς; ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Ὁ διδάσκαλος ἀντέστη νομίζει τις ὅτι θέλει νὰ κρατήσῃ κρυφίαν τὴν ἀσθενείαν του, ἢ ὅτι φοβεῖται μήπως ἰαθῆ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸν ἐπισκερθῶ ἐν τῇ δεσμοφυλίᾳ;

ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ. Εὐχαρίστως ὁὰ σὲ δεχθῆ, διότι σ' ἐκτιμᾷ ἰδιαζόντως.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ ἐπόμενον φυλλάδιον).

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

Ἐκδιδόμενον ἅπαξ τοῦ μηνός.

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ 25 Ὀκτωβρίου 1869. | ΕΤΟΣ Β'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 5'.

2. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΦΕΙΔΙΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε φυλ. δ'. σελ. 137.)

ΣΚΗΝΗ Θ'.

Ἐν τῇ φυλακῇ.

ΦΕΙΔΙΑΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ΦΕΙΔ. (Κατακεκλιμένος). Ὄς εἶ παρῆστίς, Σώκρατες!

ΣΩΚΡ. Ὅποια μὲν θλίψις διὰ τοὺς φίλους σου, ὦ Φειδία, ὅποιον δ' αἰσχος διὰ τὴν πόλιν ἡμῶν.

ΦΕΙΔ. Ἐρχεσαι βεβαίως σὺ, ὅστις τὰ πάντα ἐπιθυμεῖς ἵνα γινώσκης, διὰ νὰ μάθῃς καὶ πῶς ἀποθνήσκει τις ἐν ταῖς φυλακαῖς.

ΣΩΚΡ. Τῶνόντι ζῶμεν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἀνάγκη πᾶσα ἡ ψυχὴ νὰ ἐνισχύηται διὰ

γενναίων παραδειγμάτων· δὲν εἶδον δὲ ἀκόμη ἀγαθὸν ἄνδρα, τελευτῶντα ὑπὲρ εὐγενοῦς σκοποῦ.

ΦΕΙΔ. Περὶ τίνος σκοποῦ ὁμιλεῖς; Ἡ ἡλικία καὶ ἡ ἀσθένεια, ἰδοὺ οἱ μόνοι μου φονεῖς.

ΣΩΚΡ. Νὴ τὸν Ἡρακλῆα, δι' οὐδὲν λογίζεσαι τὴν ἀδικίαν;

ΦΕΙΔ. Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ αἰτιαθῶ τοὺς συμπολίτας μου, καθόσον οὗτοι μὲ ἠθώωσαν. Ἐνοχοποιηθεὶς δ' ἐκ νέου, ἐκ νέου περιμένω τὴν κρίσιν αὐτῶν, ἀλλ' ὁ θάνατος προλαμβάνει πάντας.

ΣΩΚΡ. Καλῶς ἐνόσω ὅποιον αἰσθημα ὑπαγορεύει σοι τοιοῦτους λόγους· χαίρεις θνήσκων, πρὶν ἢ ἐνοχοποιηθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῷ θανάτῳ σου.

ΦΕΙΔ. Ὁ νόμος θὰ μὲ καταδικάσῃ εἰς θάνατον καὶ ὄχι οἱ Ἀθηναῖοι· τὸ ψήφισμα τοῦ Διοπέθους ἀπειλεῖ πάντα θιασώτην τῆς δημοκρατίας καὶ τῆς ἐλευθερίας. Πᾶς

ὁ τολμῶν νὰ καταστήσῃ τὸν λαὸν μᾶλλον ἐνάρετον, ἐμπνέων αὐτῷ ἰδέαν ὑψηλοτέραν τῆς θεότητος, θέλει καταδικασθῆ ὡς ἀσεβής. Καὶ σὺ αὐτὸς, Σώκρατες, θέλων νὰ διδάξῃς εἰς τοὺς νέους τὴν λεπτὴν ἐκείνην ἠθικὴν, εἰς ἣν ἀμβλυωποῦν οἱ νομοθέται, καὶ ἤτις εἰς τὰς ψυχὰς μόνον ἐστὶν ἐγκεχαραγμένη, καὶ σὺ θέλεις καταγγελοῦν ποτέ.

ΣΩΚΡ. Ἄφ' οἴτου σὲ ἀτενίζω, ὦ Φειδία, τὸ οἰκτεῖόν μοι δαιμόνιον, τὸ ἐνοκοῦν ἐν ἐμοί, μὲ εἰδοποιεῖ ὅτι δὲν εἰσέρχομαι δι' ὑστάτην φοράν εἰς τὴν φυλακὴν ταύτην, καὶ ὅτι δυνατὸν ἴσως ἡμέραν τινὰ νὰ δεσμεύσωσιν ἐμὲ ἐπίσης τὰ δεσμὰ τὰ βαρύνοντά σε νῦν.

ΦΕΙΔ. Σωτήριος ὁ φόβος, ἂν σὲ ἀναχαίτισσῃ.

ΣΩΚΡ. Μᾶλλον σωτήριος, ἂν μὲ παροτρύνῃ πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ χρέους μου.

ΦΕΙΔ. Διατί περιφρονεῖς βέβαιον κίνδυνον;

ΣΩΚΡ. Ὁ στρατιώτης ἐγκαταλείπει μήπως τὴν θέσιν του, ἂν αὕτη κατέστη ἐπικίνδυνος;

ΦΕΙΔ. Ὁὐ μεταμεληθῶ, διότι σὲ ἀπέστειλά ποτε πρὸς τὸν Ἀναξαγόραν.

ΣΩΚΡ. Καὶ δικαίως, ἂν φανῶ ἀνάξιος τῶν μαθημάτων τοῦ Ἀναξαγόρα καὶ τοῦ παραδείγματος, ὅπερ μοι παρέχεις.

ΦΕΙΔ. Εἶμαι γέρον ἐγώ, ἀλλὰ σὺ ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας ὑπάρχεις.

ΣΩΚΡ. Ὁ θάνατος τινῶν εἶναι μάθημα ὑψηλοτέρου τοῦ βίου αὐτῶν.

ΦΕΙΔ. Δόξα τοῖς θεοῖς, ἡ πατρίς μας δὲν παρήκμασεν εἰσέτι· Ὁὐ αὐξήσῃ εἰσέτι ἐν δόξῃ, διότι ὑπάρχουν ἄνθρωποι δυνάμενοι τὸ πᾶν νὰ θυσιάσωσιν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ. Θάρρει, φίλε Σώκρατες· ἡ ἀγνωμοσύνη ἐφήμερον ἀνταμοιβὴν ἀφαιροῦσα ἀφ' ἡμῶν δωρεὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀθανασίαν τοῦ ὀνόματος.

ΣΩΚΡ. Ἀείποτε ἐθαύμασα τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς σου, βέβαιος ὅτι δὲν θὰ δειλιάσῃς τὴν στιγμήν καθ' ἣν τοὺς πλείστους καταλαμβάνει ὁ τρόμος.

ΦΕΙΔ. Καὶ δικαίως νὰ τρέμω; Ἡ ἐλπίς, ὡς λέγει ὁ Πίνδαρος, βαυκαλιζέει εὐφροσύνως τὴν καρδίαν τοῦ ἀθώου καὶ γαλουχεῖ τὸ γῆρας αὐτοῦ.

ΣΩΚΡ. Δὲν θέλεις ὅθεν μὲ μεμφοῦν ἐρχόμενον νὰ σ' ἐρωτήσω ὅποια σκέψεις θέλουν

μὲ διαταράττει ὅτε εἰς τὴν αὐτὴν θὰ περιέλθω θέσιν.

ΦΕΙΔ. Κακῶς ἀπευθύνεσαι εἰς μηδαμῶς φιλόσοφον· ὁμοιάζω ἐκείνους, οἵτινες μόνον αὐτοὶ δύνανται ν' ἀναγνώσωσι τὴν δυσανήγνωστον αὐτῶν γραφὴν.

ΣΩΚΡ. Μολονότι τρέφεις ἀπέχθειαν πρὸς τοὺς συλλογισμοὺς, μὴ ἀρνηθῆς νὰ διαφωτίσῃς τινὰ, ὅν σὺ πρὸ πάντων καθωδήγησας πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς σοφίας.

ΦΕΙΔ. Θέλω μὲν νὰ σὲ εὐχαριστήσω, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πῶς νὰ περιγράψω ὅσα δὲν δύναμαι νὰ ἴδω, μυτήρια εἰς ἀδυνατῶν νὰ εἰσχωρήσω; διότι ὑποθέτω ὅτι μ' ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγνώστου ἐκείνου κόσμου, εἰς ὃν μέλλω νὰ εἰσέλθω.

ΣΩΚΡ. Ναί! αὐτὸ ποθῶ· ἐπειδὴ δὲ πατεῖς ἤδη τὸν ἕνα πόδα ἐπὶ τοῦ κατωφλίου, νομίζω ὅτι χρεωστεῖς νὰ μᾶς εἰδοποιήσῃς, ὡσεὶ θαλασσοπόρος ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὄρους περιβάλλοντος διὰ τοῦ φωτός τὸ εὐρὺ τοῦ ὀρίζοντος διάστημα.

ΦΕΙΔ. Τί νὰ σοὶ εἶπω; Αἰσθάνομαι ἐν ἐμοί πεποιοῦσιν καὶ γαλήνην· ἐκτὸς ἐμοῦ τὸ πᾶν σκοτία.

ΣΩΚΡ. Καὶ ὁμως ἡ ψυχὴ σου συνήθως ἀνυψοῦται εἰς σφαῖρας ἀνωτέρας. Ἐξήσας ἀτενίζων τὰς θείας ἐκείνας μορφάς, ὧν ἀνταύγεια μόνη εἶναι τὰ ἔργα σου.

ΦΕΙΔ. Ἀνιπτάμενοι, ἐφικτὴν ἔχομεν τὴν ἀλήθειαν, τὸ ὠραῖον, τὴν δικαιοσύνην καὶ πάντας τοὺς τύπους τῆς ἐντελείας μεθ' ὧν συμμορφούμεθα· ἀλλ' ἅμα ρίψομεν τὴν βολίδα εἰς τὰ βάθη τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν, ποθοῦντες· νὰ γνωρίσωμεν τὸ ἀναμένον ἡμᾶς ἀποσπαθέντας τοῦ σώματος, ὦ! τότε θολοῦται τὸ πᾶν, τὸ πᾶν ἀνέφικτον ἡμῖν, καὶ πίπτομεν βαρεῖς ἐπὶ τῆς γῆς. Φαίνεται ὅτι ἀνυπέρβατα ὄρια ἔθετο ἡμῖν ὁ πλάστης.

ΣΩΚΡ. Εἶναι ἄρα γε τοῦτο ἀπόδειξις ὅτι θὰ παύσωμεν ὑπάρχοντες, ἀφοῦ ἀφανισθῶμεν εἰς τὸ ἄπειρον;

ΦΕΙΔ. Πολλάκις ἀκούω νὰ λέγωσιν ὅτι ἡ ψυχὴ διαλύεται ὡσεὶ καπνὸς ἀναβαίνων πρὸς τὸν οὐρανόν, ἢ ὡς ὑστατοὶ φλόγγοι θραυομένης λύρας· ἂν ὁ θάνατος εἶναι ὕπνος ἄνευ ὀνείρων, ὅποια ἀνάπαυσις διὰ τὸν ἀποκοιμηθέντα!

ΣΩΚΡ. Ὀλεθρία σκέψις, ἣν πρέπει ν' ἀ-

γνοῶσιν οἱ πολλοί· ὁ φόβος τῶν ἐπιφυλαττομένων τιμωριῶν πέραν τοῦ τάφου εἶναι ὁ μόνος χαλινός τῶν ἀνθρώπων, οὗς οἱ νόμοι δὲν ἀναγκαιτίζουσιν πλέον. Ἄλλως τε, Φειδία, πιστεύεις ὅτι θ' ἀπολεσθῶμεν ἐντελῶς;

ΦΕΙΔ. Οὐδὲν ἀπόλλυται ἐν τῇ φύσει· ἐκ τῆς καταστρεφομένης ὀπώρας ἐξέρχεται νέον φυτὸν, αἱ δὲ λίμναι ξηραίνονται ὑπὸ τοῦ ἡλίου μεταβάλλονται εἰς ὠρέλιμον βροχὴν. Ἰσως ἀποτυφλώνει ἡμᾶς ὁ ἐγωϊσμός· καὶ μὴ συγκατανεύοντες ἵνα ὤμεν θνητοὶ ἀπαιτούμεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸ ἄγνωστον μετὰ τῆς συνειδήσεως τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν· ἀλλ' ἡ νοητικότης, ἣν αἰσθάνομαι ἐν ἐμοί, ἣν διηνεκῶς ἀνέπτυξα, ἥτις πύξησε καθόσον τὰ μέλη μου ἐξηθένουν καὶ ἥτις κέκτεται πᾶσαν αὐτῆς τὴν δύναμιν, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ σῶμά μου ἐγγύς ἐστι τῆς καταστροφῆς του, ὦ! ἀδύνατον νὰ σβεσθῇ αἰφνιδίως.

ΣΩΚΡ. Ἐξακολούθει! σ' ἐννοῶ.

ΦΕΙΔ. Τίς οἶδεν ἂν τὸ καλούμενον ζωὴ δὲν εἶναι θάνατος καὶ ὁ θάνατος ζωὴ; Ἐξ ὅλων τῶν ἔργων τοῦ πλάστου τὸ τελειότερον, τὸ θυμαστότερον, τὸ λεπτότερον, τὸ φαινόμενον ὅτι κατηνάλωτε πᾶσαν τὴν τοῦ θεοῦ τεχνίτου τέχνην, εἶναι ἡ ψυχὴ. Εἶναι ἄρα δυνατόν τὸ ἀριστούργημα τοῦτο μίαν μόνην πρωίην νὰ διαρκῇ;

ΣΩΚΡ. Ἀπίθανον.

ΦΕΙΔ. Τὸ δαιμόνιον, τὸ ἀνεξήγητον τοῦτο δῶρον, εἶναι δυνατόν νὰ καλυφθῇ ὑπὸ τὴν τέφραν ἡμῶν ἐντὸς κάλπης;

ΣΩΚΡ. Ὄχι, νῆ Δία!

ΦΕΙΔ. Τέλος, ἀφοῦ ἡ ψυχὴ δύναται νὰ συλλάβῃ τὴν ἰδέαν τοῦ θεοῦ καὶ νὰ λατρεύῃ αὐτὸν, δὲν καθίσταται ἱερὰ δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο, ἡ δὲ εἰκὼν τῆς θεότητος ἣν φέρει ἐν ἐαυτῇ δὲν ἀσφαλιζει τὴν ἀθνησίαν της;

ΣΩΚΡ. Ὁμοιάζω ὀδοιπόρου εἰς ἕν περιγάρρουν χώρας, τὰς ὁποίας νομίζει οὗτος ὅτι διέτρεξεν ἤδη.

ΦΕΙΔ. Ὅπως δῆποτε, Σώκρατες, παραδιδόμαι ἀφόβως εἰς τὰς χεῖρας τοῦ διέποντος τὸν κόσμον καὶ προβλέποντος τὸ πᾶν.

ΣΩΚΡ. Ὡστε δικαίως ἀπορῶ, ἀφοῦ τοιαύτην ἔχεις πεποιθήσιν, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ σ' ἐμπνέῃ ἡ πνοὴ τοῦ ἐπικαιμένου θανάτου, ἀποκαλύπτουσα εἰς τὰ ὄμματά σου τὸ μυστήριον.

ΦΕΙΔ. Τὸ ἐναντίον μοὶ συμβαίνει, διότι θὰ σὲ ὁμολογήσω εἰλικρινῶς τὸ τί αἰσθάνομαι. Ὅτε ἤμην πλήρης ζωῆς καὶ προσεπάθουν νὰ συλλάβω τὴν ἰδέαν τῆς θεότητος, ἵνα ἐπιδείξω αὐτὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἐχάραττον Δία, Ἀθηνᾶν, Ἀπόλλωνα. Αἱ μορφαὶ αὗται μοὶ παρίσταντο ἑκατοντάκις ὠραιότεραι τῶν μαρμαρίνων ἢ ἐλεφαντίνων ἔργων μου· ἐπλήρουν διὰ τοῦ μεγαλείου των τὸν οὐρανὸν καὶ ἐπὶ τῶν χαρακτήρων των ἠκτινοδόλει ἡ ἀγαθότης, ἡ ἀρρήτος χάρις. Σήμερον ἐρυθριῶ ὅτι ἐτόλμησα νὰ πλάσω θεὸν κατ' εἰκόνα ἡμῶν καὶ νὰ περικλείσω αὐτὸν εἰς φυλακὴν, οἷα τὸ σῶμα. Πᾶσα μορφή ἐπενεργούσα ἐπὶ τῶν αἰσθητέων ἡμῶν ἐσβέσθη· καὶ προσπαθῶν ν' ἀτενίσω τὸ θεῖον βλέπω αὐτὸ φεῦγον διὰ τοῦ ἀπείρου διαστήματος, ἐκθαμβοῦν με, ἀποκρυπτόμενον, λαμβάνον ἀλληλοδιαδόχως ἀκτίνας φωτός καὶ σκότη νυκτός, ἐνῶ περὶ αὐτὸ στρέφεται αἰωνίως ὁ ἀναρίθμητος χορὸς τῶν ἀστέρων.

ΣΩΚΡ. Δὲν διορᾷς λοιπὸν τὸ πεπρωμένον σου;

ΦΕΙΔ. Οἱ θνητοὶ περιορισμένοι πανταχόθεν, συμμορφοῦσι ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν τὰς ἐλπίδας καὶ κανονίζουσι τὴν μέλλουσαν αὐτῶν ζωὴν ἐπὶ τῶν συνηθειῶν τοῦ παρόντος. Οἱ σοφοὶ ἐλπίζουν ὅτι θὰ περιπατῶσιν ἐν ταῖς Ἠλυσίαις συνδιαλεγόμενοι μετὰ σοφῶν· οἱ πολεμιστὰι τοῦ Ὀμήρου θέλουν νὰ ἐπανεύρωσιν ἐν τῷ Ἄδῃ τὰς ἡρωϊκὰς παλαίστρας τοῦ σταδίου· λέγεται ὅτι οἱ Σκύθαι, λαὸς νομάς, ἐλπίζουν ὅτι θὰ ὑπηρετώσιν ἀκόπως ἐν ταῖς οὐρανοῖς· οὕτω καὶ ἐγὼ παραδοθεὶς τὴν τέχνην, ὡς καλλιτέχνης ἀτενίζω τὴν ἐπαύριον τοῦ θανάτου, φριττάζομαι ὅτι θὰ ἴδω κατὰ πρόσωπον τὸν θεόν, ὅτι θ' ἀποκαλυφθῶ μοι τὰ πρόσωπα τῆς τελείας ὠραιότητος τοῦ θεοῦ, ὅτι θὰ περιβάλω δι' ἐνὸς βλέμματος τὴν θέαν τοῦ ἀπείρου, ὅτι θὰ εἰσδύσω εἰς τὸν μυστησιώδη αὐτοῦ μηχανισμόν· ἐν ἐνί, ὅτι θὰ μεθυσθῶ πίνων ἀπὸ τῆς αἰωνίας πηγῆς τοῦ ὠραίου. Ἀλλὰ γελῶ, Σώκρατες, παρατηρῶν ὅτι διατηρῶ εἰσέτι μέρος τῶν ἀνθρωπίνων ἐδυναμιῶν.

ΣΩΚΡ. Ἡ μορφή σου ἀλλοιοῦται. Μήπως κατεχράσθην τῶν ὀλίγων δυνάμεών σου;

ΦΑΙΔ. Πρέπει τρώντι νὰ φεῖδωμι ἐμαυτοῦ, διότι μολονότι ἡ θέλησις μὲ διατηρεῖ εἰσέτι, ὀλίγας ἔχω ὥρας ζωῆς. Ὁ Περικλῆς θὰ ἔλθῃ ἐντός ὀλίγου· πρέπει ἐπίσης ν' ἀπευθύνω εἰς τοὺς φίλους μου τὸ ὑστατον χαῖρε· περιμένουν πάντες συνηθροισμένοι πρὸ τῆς φυλακῆς.

ΣΩΚΡ. Περιμένουν τρώντι, σαφῶς δεικνύοντες τὴν μεγάλην αὐτῶν λύπην.

ΦΕΙΔ. Ἄς εἰσέλθωσι· πλὴν ἄς σπεύσωσιν (Ὁ Σωκράτης ἐξέρχεται, ἐπανέρχεται δὲ μετὰ τῶν συνεργατῶν τοῦ Φειδίου).

ΣΚΗΝΗ Γ.

ΦΕΙΔΙΑΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΑΓΟΡΑΚΡΙΤΟΣ, ΑΛΚΑΜΕΝΗΣ, ΠΡΑΞΙΑΣ καὶ ἄλλοι μαθηταὶ τοῦ Φειδίου.

ΦΕΙΔ. Μὴ κλαίετε, φίλοι μου! Ἐφθασα εἰς ηλικίαν καθ' ἣν ἡμέρα προστιθεμένη ἄλλη ἡμέρα οὐδ' ὠφέλειαν παρέχει, οὐδὲ νέαν ἰδονήν.

ΑΓΟΡΑΚΡ. Ὅποσα, ὦ διδάσκαλε, νέα ἀριστοτεχνήματα ἠδύνασο νὰ πλάσῃς!

ΦΕΙΔ. Ἀπατάσαι, Ἀγοράκριτε· ὁ Ὀλύμπιος Ζεὺς ἦν ἡ τελευταία μου προσπάθεια! διὰ τὸν εἰθισμένον εἰς τὴν ἐργασίαν, τὸ ἐγκαίρως παύειν εἶναι δύσκολος ἐπιστήμη! Πόσοι τεχνῖται ἐπιμένουν ἐνῶ ἤδη ἐξητηθέντες ἡ χεῖρ αὐτῶν νὰ πράξωσιν ἔργα, ἅτινα βεβαίως θὰ περιετρονον ἂν ἦσαν νέοι καὶ οὕτω μικρὸν κατὰ μικρὸν καταστρέφουν πᾶσαν αὐτῶν φήμην καὶ τέλος προκαλοῦν τὸν εἰκτον μᾶλλον ἢ τὴν ἐκτίμησιν. Δὲν εἶμαι ἀληθῶς ἀξιοζήλευτος; ἐγὼ ἀποθνήσκων ἐν τῇ ἀκμῇ μου;

ΠΑΚΙΝΙΟΣ. Ἠδύνασο ἐν εἰρήνῃ νὰ γεύθῃς τῶν καλῶν τῆς δόξης σου ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατριὸν γῆν.

ΦΑΙΔ. Τοῖς νεκροῖς μόνον δέδοται ἡ εἰρήνη αὕτη.

ΑΓΟΡΑΚΡ. Ἢ! ἂν τοῦλάχιστον δὲν ἔτεμνε τὸ νῆμα τῶν ἡμερῶν σου ἡ κακὴ περιποίησις!

ΦΕΙΔ. Μὲ ὑποθέτεις τοσοῦτον δειλὸν ὥστε νὰ μὴ δυνηθῶ νὰ ὑποστῶ ἐβδο-

μαδιαίαν φυλάκισιν. Ὅχι· ἡ ὥρα τοῦ θανάτου μου ἦτο προωρισμένη· ἡ μοῖρα μὲ προσβάλλει ἐδῶ, ὡς καὶ εἰς πᾶν ἄλλο μέρος, ἂν ἤμην.

ΠΡΑΞΙΑΣ. Οὕτω λοιπὸν οὐδὲ τὸν ἥλιον πλέον θ' ἀτενίσῃς πρὶν ἢ κλείσῃς διὰ παντός τὰ βλέφαρα;

ΦΕΙΔ. Φέγγος ἡλίου οὐχ' ἦττον γλυκὺ διαχέει ἐν ἐμοὶ ἢ συνειδήσις βίου καλῶς πληρωθέντος.

ΣΩΚΡ. Τρώντι, φίλε Φειδία, ἀπρεπὲς νὰ λυπῆται τις τὸν στέφανον δι' ὠραίου θανάτου ὠραίαν ζωὴν· στενάζομεν δὲ ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ μᾶλλον δυστυχίᾳ στερούμενοι φίλου τοιοῦτου, οἷος σὺ.

ΑΓΟΡ. Τί θέλουν γίνεαι οἱ συνειθισάντες νὰ ἐργάζωνται ὑπὸ τὴν ἐποψίν σου, χωρὶς οὐδὲ στιγμῆν νὰ σ' ἀποχωρισθῶσι;

ΦΕΙΔ. Πρὸ πολλοῦ εἶσθε ἄνδρες καὶ ἐφάμιλλοί μου ὡς πρὸς τὴν τέχνην· θὰ διδάξητε καὶ ὑμεῖς εἰς ἄλλους, ὅτι ἐγὼ ἐδίδαξα εἰς ὑμᾶς, καὶ πρὸς τοῦτο πάντοτε ὁ Περικλῆς θὰ σᾶς προστατεύῃ.

ΑΓΟΡ. Τὸ τέλος σου τρώντι ἐνθαρρύνει.

ΦΕΙΔ. Ἡ δυστυχία μου θὰ ἦναι χρήσιμος ὑμῖν· ὁ λαὸς ἅμα καταπνίξῃ τὸν θυμὸν τοῦ θὰ μετανοήσῃ ὅτι ἀρεθεῖς ἠπατήθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν.

ΠΡΑΞ. Εἴμεθα εὐτυχέστεροι εἰς Ὀλυμπίαν.

ΦΕΙΔ. Ὁ ἀναδειχθῆτε λαμπρότεροι εἰς Ἀθήνας· ἡ δόξα ἄνευ πόνου δὲν ἀποκτάται· ἀλλὰ ὠραῖον εἶναι ἡ πάθησις τοῦ ἀναζητούντος τὸ ὠραῖον. Ναί· θὰ διέλθητε χρόνους ἴσως δεινούς. Μὴ λησμονῆτε ὅτι ἡ πατρίς εἶναι ὡς μήτηρ, ἦν καὶ ἀδικὸν δεικνυομένην πρέπει τις νὰ σέβηται.

ΑΛΚΑΜ. Ὁ πόλεμος ἐπαπειλεῖ νὰ ἐκταθῇ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ὡς εὐσεῖα πυρκαϊά.

ΦΕΙΔ. Ἐνόσω μία μόνη Ἑλληνικὴ πόλις μένη ὀρθία, αἱ τέχναι θὰ τιμῶνται ἐν αὐτῇ· ἄλλως τε καὶ ἂν ἀνασταλῶσι τὰ μεγάλα ἔργα, σεῖς θὰ κλεισθῆτε ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις. Ἡ Ἰωνία, ἡ μεγάλη Ἑλλάς, ἡ Σικελία, πρὸς δὲ καὶ αἱ διεσπαρμέναι ἀποικίαι ἐν μέσῳ βαρβάρων λαῶν δὲν διαμπισθητοῦν ἀεὶποτε τὰ ὠραῖα ἡμῶν ἔργα ἀντὶ σφθόρου χρυσοῦ;

ΑΓΟΡΑΚΡ. Τὸ πᾶν μετὰ σοῦ θὰ ἦτο ἡμῖν εὐκόλον.

ΦΕΙΔ. Τί σημαίνει εἰς θνητός; Ἡ τέχνη εἶναι ἀθάνατος· ἰδέτε τὰς λαμπαδοδρομίας, τὴν ἐορτὴν ταύτην τῶν Ἀθηναίων πρὸς δόξαν τοῦ Προμηθέως· ἡ ἀνημένη δὲ μεταδίδεται ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα καὶ ἕκαστος νεανίας διατρέχει τὸ προσδιωρισμένον στάδιον πᾶσαν φροντίδα καταβάλλων, ἐκ φόβου μὴ σβεσθῆ ἢ παραδοθεῖτα αὐτῷ λαμπάς· οὕτω καὶ ὑμεῖς, μόνην ὑμῶν φροντίδα ἔχετε τὴν ἀκκλησιῶν διατήρησιν τῆς παραδόσεως, ἣν ἐγὼ μὲν ἀπὸ τῶν διδασκάλων μου ἠρύσθην, σεῖς δ' ἀπ' ἐμοῦ.

ΠΑΙΩΝΙΟΣ. Τὴν παράδοσιν ταύτην κατέστησας λίαν ἐντελῆ, ὥστε οὐδὲν ἄλλο θὰ δυνηθῶμεν ἢ να ἐλαττώσωμεν τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς.

ΦΕΙΔ. Ὄχι, νῆ τὸν Ἡρακλέα, ποτέ. Ἄρκει νὰ διατηρήσῃτε τὴν ἀπλότητα προσπαθοῦντες τὸ καλὸν μόνον νὰ καταστήσῃτε καλλίτερον. Ἐφθάσαμεν εἰς βαθμὸν ὅν εὐκόλως μὲν, ἀλλὰ πρὸ πάντων κινδυνωδῶς θὰ ὑπερβῶμεν. Ἐχετε τὸ γλυφίον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν σας· ἔχετε πεποθέσθαι εἰς τὴν δύναμιν ὑμῶν καὶ ἡ σκληρότης τοῦ μαρμάρου οὐδεμίαν πλέον ἀντίστασιν παρέχει ὑμῖν, ἀλλὰ δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο πιθανὸν νὰ ἀπομακρυνθῆτε τῆς ἀπλότητος, εἴτε ἀρεσκόμενοι πιστῶς νὰ μιμηθῆτε τὴν φύσιν, εἴτε ἐρασθέντες λεπτοφυοῦς χάριτος, εἴτε θέλοντες νὰ χαράξῃτε ἄγαλμα ἐπεξεργασίας τερπνῆς τὴν θέαν, ὡς πολλάκις ἐποίησεν ὁ Ἀλκαμένης.

ΑΛΚΑΜ. Ἄν ἐγνώριζον, ὦ Φειδία, ὅτι θὰ σὲ δυσηρέστουν, θὰ συνεμορφούμεν ἐντελῶς πρὸς πᾶσαν συμβουλήν σου.

ΦΕΙΔ. Οὐδόλω με δυσηρέστησας, φίλτατε φίλε, διότι ἡ ποικιλία εἶναι εἰς ἕκ τῶν ὄρων τῆς τέχνης, ὅπως ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πεδίου γεννῶνται ἄνθη παντοῖα· παρὰ ταῖς Αἰγυπτίους τὸ πᾶν κατὰ συνθήκην βαίνει, διὸ ἡ γλυπτικὴ αὐτῶν εἶναι στάσιμος ὡς τὰ ἱερογλυφικὰ αὐτῶν. ΑΛΛ' ἩΜΕΙΣ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΜΟΝΗΝ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ ΧΡΕΩΣΤΟΥΜΕΝ ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟΝ ΗΜΩΝ.

ΑΛΚΑΜ. Ἄλλ' ἡ παράδοσις κανόνος φέρουσα χαρακτῆρα παρεμποδίζει τὴν ἐλευθερίαν.

ΦΕΙΔ. Καὶ οἱ νόμοι ἐπίσης θέτουσιν ὄρια εἰς τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ἀποκαλοῦμεν αὐτοὺς φύλακας. Τί ἄλλο ἐστὶν ἢ παράδοσις ἢ πείρα τῶν προηγουμένων αἰώνων, ἠσκαυρὸς ἐπισεσωρευμένος, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐλεύθεροι εἴσθε ν' ἀντλήτε; Ἄν ἦναι ἀληθὲς ὅτι ἐφθάσαμεν τὸ ἐντελές, καθόσον ἐπιτρέπεται τοῦτο εἰς θνητοῦς, δὲν ἐναπολείπεται πλέον ὑμῖν ν' ἀποκαλύψῃτε τὰς ἀρχὰς τοῦ ὠραίου, ἀλλὰ νὰ ἐφαρμόσῃτε ταύτας, προνοοῦντες μήπως παρασυρόμενοι ὑπὸ τῆς ἀκαθέκτου ἐπιθυμίας τῆς ἐφουρέσεως ἀπολέσῃτε πᾶσαν ἀρχήν. Πρέπει νὰ πλάσῃτε καὶ ν' ἀναδείξῃτε τὸ ὠραῖον ἀπλοῦν, φυσικόν, μὴ ἔχον ἀνάγκην νὰ ἐκπλήξῃ διὰ τοῦ καινοφανοῦς, διότι τὸ διὰ τῆς λεπτότητος σαγνεῦον ἄγαλμα ὁμοιάζει λεπτὴν βελόνην, ταχέως ἀμβλυνομένην· ἡ τέχνη πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἐν τοῖς ἔργοις ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ σώματι ἡ ὑγεία, ἣτις εἶναι ἀρίστη ὅταν δὲν ἐπισύρῃ τὴν προσοχήν.

ΑΛΚΑΜ. Καὶ ὁμοῦς εἶναι ἀναγκαῖον νὰ διεγείρῃ τις τὴν προσοχήν διὰ τοῦ καινοφανοῦς.

ΦΕΙΔ. Ἄνάγκη πολυμητέα· ὁ ἄνθρωπος ἀληθῶς ἐράται τῆς μεταβολῆς· τοιοῦτος ὁ μοχλὸς τῆς προόδου τῶν ἀρτισυστάτων κοινωνιῶν, τοιαύτη ὁμοῦς καὶ ἡ αἰτία τῆς παρακμῆς τῶν ὠρίμων λαῶν. Καὶ τὸ τέλος αὐτὸ παρέχει τὸν κόρον, ἂν δὲν ἀποφασίσῃτε νὰ προσκολληθῆτε ἐπ' αὐτοῦ μετὰ σταθερότητος ἀπαραιτήτου πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν χρεῶν παντός θνητοῦ, πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἀρετῆς· διότι ὑμεῖς καθίστασθε ἤδη κύριοι τῆς καλαισθησίας τοῦ λαοῦ, φύλακες τοῦ ὠραίου· μὴ λοιπὸν προτιμήσῃτε ποτὲ τοὺς ἐφημέρους ἐπαίνους μᾶλλον τῆς διαρκοῦς δόξης· σκεφθῆτε ὅτι εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν ἐναπόκειται τὸ μέλλον τῆς ἑλληνικῆς τέχνης. Ἐλυπήθην ὅτε ἐπισκεφθεὶς ὑμᾶς εἰς Φιγαλίαν παρετήρησα ἐπὶ τῶν ἀναφλύφων τοῦ ναοῦ γλυφὴν ἐκκλίνουσαν εἰς ὑπερβολὴν καὶ ἐπιζήτησιν βεβιασμένην ἐπιτυχίας, πράγματα ἅπερ δὲν σὰς ἐδίδαξα· ἀλλ' ἦτο ἔργα πλέον διὰ νὰ τὰ διορθώσω τότε. Ἡ γαλήνη, φίλοι,

εἶναι ἡ πρώτη τοῦ σώματος ὠραιότης, ὅπως ἡ σοφία εἶναι ἡ μεγαλειτέρα ἔκφρασις τῆς ψυχῆς.

ΠΡΑΞ. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἐβαρύνθημεν πλέον χαράττοντες τότε μάχας τῶν Ἀμαζόνων καὶ τοὺς αἰωνίους ἐκείνους Κενταύρους.

ΦΕΙΔ. Καὶ ἂν πάσχητε ἔλλειψιν ὑποθέσεων, δὲν εἶνε ἀπέραντος ὁ κόσμος τῆς ἰδανικότητος; ἔντεῦθεν θὰ ἀντλήτητε καινοφανῆ καὶ γόνιμα ἀντικείμενα ἐμποιοῦντα ἐντύπωσιν εἰς τὸ πνεῦμα μᾶλλον ἢ τὰ ἀπρόοπτα καὶ τὸ ἀπύστωσ ἀλλοιοῦμενον εἶδος γλυφῆς ἂν ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ μοὶ ἀνήκουσιν, ἂν ἡ Ἥρα ἐγένετο κτῆμα τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Πολυκλείτου, οἱ ἄλλοι ὁμῶς θεοὶ ἀναμένουν νὰ δώσητε αὐτοῖς τὰς ἀναλογίας των, τὸν χαρακτῆρά των, τὸν προορισμὸν των, τὴν ὠραιότητά των. Ἐξαντληθέντος τοῦ Ὀλύμπου, ἡ γῆ, ἡ θάλασσα, ὁ ἀῆρ αὐτὸς εἶναι πλήρεις θεῶν φασμάτων, ἅπερ περιέγραψεν μὲν οἱ ποιηταί, ἀλλ' ὑμεῖς μόνοι δύνασθε νὰ συλλάβητε. Ὁ Ἀπόλλων καταβαίνει ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ καὶ ἰδοὺ εὐθέως αἱ Μοῦσαι σχηματίζουσι περὶ αὐτὸν θεῖον χορὸν, ἐνῶ αἱ ὦραι περιποιῶνται τοὺς ἱστούς τοῦ Φαίθοντος καὶ ὁ Μαρσύας ὑπὸ παραπλήσιον σκιάδα δοκιμάζει τὸν αὐλὸν του. Ἡ Ἀρροδίτη ἀναπαύεται ὑπὸ τὰς σκιάδας τῆς Πάφου, ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνῃ περιφρουρεῖται ὑπὸ τοῦ Ἔρωτος τοῦ Πόθου, τῆς Πειθοῦς καὶ ὑπὸ τῶν Χαρίτων, ἀποπλευκουσῶν τὴν κόμην αὐτῆς. Ὁ Βάκχος διατρέχει τοὺς λόφους, ἔπειτα δ' αὐτῶν ὁ ἀνήσυχος χορὸς τῶν Φαύνων, τῶν Βακχίδων καὶ τῶν Σατύρων. Ἐπὶ τῶν ἀφρωδῶν κυμάτων φαίνεται ὁ Ποσειδῶν καὶ ἰδοὺ συνοδεύουσιν αὐτὸν ἡ Θέτις, ἡ Ἀμφιτρίτη, ἡ Λευκοθέα, αἱ ἀνάριθμοι Νηρηίδες, ἐνῶ οἱ Τρίτωνες καὶ οἱ Δελφίνες ἐξακολουθοῦν τὰ παίγνια αὐτῶν καὶ τὸ ἀλμυρόν κῦμα φλοισβίζον ἀναπηδᾷ. Ἐγγίνει σύμπασα ἡ φύσις ἐμψυχωθεῖσα ὑπὸ τῆς θρησκείας παρέχει ὑμῖν ἀντικείμενα πλάσεως. Ποῖον δένδρον δὲν κρύπτει δρυάδα; ποία πηγὴ δὲν ἔχει νύμφην προστάτιδα; τίς ὁ μὴ ἀποβρέων ποταμὸς ἀπὸ τῆς λαγίνου θεοῦ; Τὸ πᾶν λαμβάνει σῶμα, τὸ πᾶν φέρει ὄνομα. Τὸ πρῶτον μειδίωμα τῆς πρωίας καλεῖται Αὐγή, ὁ

ψίθυρος τοῦ ἀνέμου καλεῖται Ζέφυρος ἂν ἡ φωνὴ ἡμῶν ἀντηχεῖ ἐν μέσῳ τῶν βράχων, ἡ Ἥχῳ ἀπαντᾷ. Καὶ ὅταν ἀφανισθῇ ἀκόμη τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων, ἡ θρησκεία καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἔπος θὰ παρέχουν ἀνεξάντλητον ὕλην εἰς τοὺς καλλιτέχναις πάσης ἐποχῆς.

ΠΡΑΞ. Ἄλλ' ἔνα παρεστήσωμεν νέαι πλάσματα, νέων μορφῶν ἀνάγκην ἔχομεν.

ΦΕΙΔ. Ἡ μορφὴ, τὸ σχῆμα εἶναι διὰ τὴν γλυπτικὴν ὅ,τι αἱ λέξεις διὰ τὴν ποιησιν. Ἐπαρχούσης γλώσσης ὠραίας ὡς ἡ ἡμετέρα, ὁ Σοφοκλῆς δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἐφεύρῃ λέξεις πρὸς ἔκφρασιν τῶν ἰδεῶν του, ἀλλὰ συναρμολογεῖ μετὰ θεῖας ἀρμονίας τὰς ἤδη ὑπαρχούσας πρὸς χρῆσιν. Μεθ' ὀπίσης εὐλαθείας ἢ σχολῆ τοῦ Ἄργου ἀντιγράφει τὰς ἀναλογίας, ἀ; ὁ Πολυκλείτος ἀπεθανάτισεν ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Δορυφόρου! "Ἄν ἦναι ἀληθές ὅτι ἡ ἀρχαία σχολὴ ἐφεύρε μορφὰς μεγαλοπρεπεστέρας καὶ ἐκλεκτοτέρας ἔτι, διατηρήσατε ταύτας μετ' ἐπιμελείας ὅπως οἱ ποιηταί ἡμῶν διατηροῦν καθαρὰν τὴν γλῶσσαν ἐπ' ἐτέρου ἐπιφυλάξατε τὴν δύναμιν πᾶσαν τοῦ πνεύματος ὑμῶν πρὸς ἀνεύρεσιν διὰ τῆς φαντασίας τύπων, ἐπ' ὧν αἱ μορφαὶ αὐταὶ θὰ ἐπεκταθῶσιν ὡσεὶ ἔνδυμα ἄφετε τοῖς Δωριεῦσι τοὺς ἀθλητάς, τὰς εἰκόνας καὶ τὴν λοιπὴν φροντίδα τῆς δουλικῆς ἀντιγραφῆς τῆς φύσεως οἱ Ἀθηναῖοι πρέπει νὰ πλάττωσιν ἀπύστωσ, ἀτενίζοντες τὰς ἰδανικὰς ἐκείνας εἰκόνας, τὰς ὁποίας ἡ ψυχὴ ὡς ἀνάμνησιν φέρει ἐν ἑαυτῇ. Εἰς μόνην τὴν Ἀθηναϊκὴν μεγαλοφυΐαν ἀπόκειται ἡ μετάδοσις πρωτοτύπων παραδειγμάτων διὰ τὸ λοιπὸν τῆς Ἑλλάδος, εἰς ἣν ὑπὸ τὸ σχῆμα τῶν λατρευομένων θεῶν θὰ ἐμποιήσῃ διαδοχικῶς θαυμασμὸν τῶν ποικιλοτέρων ἐκφράσεων τοῦ ἀπολύτως ὠραίου. Τὴν πορείαν ταύτην πιστῶς ἀκολουθοῦντες οὐχὶ μόνον οἱ πρῶτοι τῶν συγχρόνων ἀγαματοποιῶν θέλετε ἀναδειχθῆ, ἀλλὰ θὰ διατελέσητε ἐσσεὶ ὄντες οἱ πρόγονοι πάντων τῶν εἰς τὸ μέλλον ποιούντων χρῆσιν τοῦ γλυφίου οὗτοι δὲ ἀδυνατοῦντες νὰ φανῶσι ἐφάμιλλοι ὑμῶν θέλουσι γίνεαι μιμηταί.

ΔΑΚΑΜ. Διδάσκαλε, θὰ προσπαθήσωμεν παντὶ σθένει νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸ ἔργον σου. (Εἰσέρχεται ὁ Περικλῆς).

ΦΕΙΔ. Καὶ ἤδη, φίλοι μου, καιρὸς ν' ἀποχωρισθῶμεν, ὑμεῖς μὲν ἵνα ζήσετε, ἐγὼ δὲ ἵνα ἀποθάνω. (Ὁ Ἀγοράκριτος καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν μαθητῶν δὲν δύνανται νὰ κρατήσουν τὰ δάκρυα.) Μετρίασον τὴν λύπην σου, ἀγαπητὲ Ἀγοράκριτε, θὰ ἐπαυθῶμεν ἐλπίζω. Ἀλλ' ἤδη πρέπει μόνος νὰ συνομιλήσω μετὰ τοῦ Περικλέους. (Ἀπομακρύνονται ὁ Σωκράτης κρατεῖ τὸν Ἀλκαμένην ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας.)

ΣΩΚΡ. Ἐχεις ζῶπρά εἰς τὴν μνήμην σου τὰ ἀετώματα τοῦ ναοῦ τῆς Αἰγίνης;

ΑΛΚΑΜ. Βεβαίως.

ΣΩΚΡ. Δὲν σοὶ ἀναμιμνήσκει ὁ Φειδίας τὰ ἀγάλματα τῶν ἡρώων ἐκείνων, ὧν τὸ στήθος διετρυπήθη ὑπὸ βέλους, ἀλλ' αὐτοὶ ἔχουν μειδίξιμα ἐπὶ τῶν χειλέων;

ΑΛΚΑΜ. Ναί. Καὶ οὗτος ἐκπνέει μειδιῶν καὶ θνήσκει θάνατον καλλιτέχνου.

ΣΩΚΡ. Εἰπέ μᾶλλον ἀγαθοῦ ἀνδρός. (Ἐξέρχονται.)

ΣΚΗΝΗ ΙΑ΄.

ΦΕΙΔΙΑΣ, ΠΕΡΙΚΛΗΣ.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ. Ὅποια κατάστασις! Μετὰ τρεῖς ἡμέρας! Ἡ ἀσθένειά σου δὲν εἶναι φυσική.

ΦΕΙΔΙΑΣ. Ὁὐ γινώσκεις τὴν ἀλήθειαν· ἐπια δηλητήριον.

ΠΕΡΙΚΛ. Πῶς; Σὺ μόνος;

ΦΕΙΔ. Ἐξηγήθην κακῶς· μοὶ ἔδωκαν δηλητήριον.

ΠΕΡΙΚΛ. Ὡ θεοὶ πρόμαχοι τῆς πατρίδος μου!

ΦΕΙΔ. Πραῦνθητι, ἀγαπητὲ Περικλεῖς, διότι πρέπει καλῶς νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰς ἐναπολειπομένας ἡμῖν στιγμὰς.

ΠΕΡΙΚΛ. Καὶ τίς ἐτόλμησε . . .

ΦΕΙΔ. Θέλω νὰ τὸν ἀγνοῶ καὶ πάντες πρέπει νὰ τὸν ἀγνοῶσιν. Ὅποια κηλὶς ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῶν Ἀθηναίων, ἀν διαδοθῶσι πάνθ' ὅσα ὑπέστην ἐδῶ ὑπὸ τὴν φρούρησιν τῶν νόμων. Καὶ σὺ, Περικλεῖς, θὰ ἐνοχοποιεῖσο μᾶλλον παντὸς ἄλλου, διότι ἀρεῦκτως θὰ διαδοθῆ ὁμοῦ καὶ ἡ φήμη ὅτι ἀπηλλάγης ἐμοῦ φοβούμενος μὴ ἀποκαλύψω τὰ μυστικά σου. Πρέπει ὅθεν ἀρεῦκτως νὰ πιστεύσῃ τὸ πλῆθος ὅτι πίπτω

ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἡλικίας καὶ τῆς θλίψεως, ὡς ὁ Μιλτιάδης.

ΠΕΡΙΚΛ. Ἡ ἀλήθεια διαφαίνεται πάντοτε, ὡς ὁ ἀδάμας λάμπει ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός· ἄλλως τε δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο ἡ ἀδικία τῶν Ἀθηναίων μισαροτέρα θέλει φανῆ, ὡς αἰτία τοῦ θανάτου σου.

ΦΕΙΔ. Ἡ ἱστορία ἀποδίδει πολλάκις δίκαιον εἰς τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν λαῶν. Σὺ ἐγρηγόρει πρὸς ἀσφάλειάν σου, διότι αἱ αὐταὶ χεῖρες αἰ φονεύσασαι τὸν Ἐφιάλτην προσβάλλουν σήμερον κ' ἐμέ.

ΠΕΡΙΚΛ. Εἶθε καὶ τὴν ζωὴν μου ν' ἀφαιρέσωσιν· οὐδέποτε ὑπερασπίσθην αὐτὴν, ἀλλ' εἶναι δεινόν, πολὺ δεινόν νὰ προσβάλωσι πάντα φίλον μου, νὰ διαβάλλωσιν ἄνδρας εἰς οὐδ' αἱ Ἀθηναὶ χρεωστοῦν τὴν δόξαν των, νὰ προσβάλλωσι τοὺς παρέρχοντας τὰς μεγαλητέρας ὑπερσείας τῆ πόλει. Ἡ δὲ εὐπιστος καὶ φθονερὰ αὕτη Δημοκρατία, ὁμοίᾳ πρὸς ἀδηφάγον Ἴδραν τὰ πάντα καταβιβρώσκουσαν, ἀναμένει στιγμὴν κατάλληλον νὰ καταπίη κ' ἐμὲ ἀπομείναντα μόνον, ἀφοῦ παρασταθῶ μάρτυς τῆς ἀπωλείας πάντων ὑμῶν.

ΦΕΙΔ. Σὺ αὐτὸς ὑπεστήριξας τὸν θρίαμβον τῆς Δημοκρατίας.

ΠΕΡΙΚΛ. Ἐγὼ, ναί, καὶ ἰδοὺ πῶς ἀνταμειβομαι· ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἀναμιγνύομαι εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς πατρίδος, ἀπὸ δέκα πέντε ἐτῶν ἐξασκῶ διὰ τῶν συμβουλῶν κυριάρχου ἐπιτρόφου παρομοιάζουσαν τὴν κυβέρνησιν ἡμῶν πρὸς Μοναρχίαν καὶ ὁμῶς εἰπέ κατεχράσθην τῆς παραδοθείσης μοι ἀρχῆς ἡμέραν μόνον μίαν; κατέστησα πενθηφοροῦντα πολίτην εἰς μόνον;

ΦΕΙΔ. Ἡ φήμη σου πάσης ἄλλης μᾶλλον ἀμόλυντος.

ΠΕΡΙΚΛ. Οἴμοι! ἀκούομεν τὸν θόρυβον τῆς φήμης· ἡ πραγματικότης διαφεύγει ἡμᾶς καὶ μόνην τὴν πραγματικότητά τοῦ πόνου αἰθανόμεθα· ἰδοὺ χάνω σὲ τὸν σύντροφον τῆς νεότητός μου, τὸν σύμβουλον τῶν μυστικῶν σχεδίων μου, τὸν βεβαιότερόν μου ὁδηγὸν εἰς ἐπιχειρήσεις αἰτινας κατέστησαν τὰς Ἀθήνας βασιλίδα τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

ΦΕΙΔ. Βίς τὴν ἡλικίαν ἡμῶν οἱ ἀπο-

χωρισμοὶ φίλε μου δὲν εἶναι μακροχρόνιοι. Εὐτυχεῖς οἱ ἀναχωροῦντες πρῶτοι! Βύκολος ἢ καλὴ ἀρχὴ τοῦ βίου, ἀλλὰ δύσκολον τὸ καλὸν τέλος.

ΠΕΡΙΚΛ. ἔχεις δίκαιον. Εἰς τὸ ἐξῆς προβλέπω ὑπάρχουσαν ἐπὶ τοῦ σταδίου μου τὴν ἀπομόνωσιν, τὴν προδοσίαν καὶ τὰς ἀναποφεύκτους δημοσίους διαβολάς.

ΦΕΙΔ. Ἡ τύχη οὐδόλως εὖνοιε τοὺς γέροντας· δὲν εἶναι ἄρα γε καιρὸς νὰ ἐγκαταλείψῃς τὴν ἐπισύρουσαν κατὰ σοῦ τοσαῦτα μίση, τὴν μέλλουσαν ἴσως πρῶτην νὰ σὲ ἐγκαταλείψῃ ἰσχύν σου;

ΠΕΡΙΚΛ. Ἀπὸ τοῦ σκοποῦ τούτου μὲ ἀπέτρεπες πρὸ τριῶν ἡμερῶν.

ΦΕΙΔ. Διότι προσεπάθεις νὰ μὲ σώσῃς, ἀλλὰ σήμερον δὲν πρόκειται πλέον περὶ ἐμοῦ. Σήμερον ἀπολύτως περὶ τῶν συμφερόντων σοι πρέπει νὰ ἐρευνήσωμεν. Ὡς Περικλείεις, εἶσαι ὁ μᾶλλον ἐπίφθονος τῶν ἑλλήνων, ἀλλ' ὅμως γνωρίζω τινὰ, ὅστις μεγαλείτερός σου θ' ἀναδειχθῇ.

ΠΕΡΙΚΛ. Τίς οὗτος;

ΦΕΙΔ. Ὁ μέλλων νὰ παραιτηθῇ οἰκειοθελῶς ἰσχύος, ἣν κέκτηται ὅπως σύ.

ΠΕΡΙΚΛ. Τίς δύναται ἀπόνως νὰ εἴπῃ: ἤμην, ἀλλὰ νῦν δὲν εἶμαι.

ΦΕΙΔ. Ποῦ ὅμως τὸ ὑψηλὸν τῆς θυσίας ἄνευ τῆς αὐταπαρνήσεως;

ΠΕΡΙΚΛ. Γλυκὸν δὴλητήριον τὸ βασιλεύειν.

ΦΕΙΔ. Γλυκύτερον τὸ καθίστασθαι ἀξιοθαύμαστον· ἄλλως τε βασιλεύει πάντοτε ὁ ὑπὸ τῶν φίλων του μόνον νικηθεὶς.

ΠΕΡΙΚΛ. Μὲ γνωρίζεις, Φειδίκα: ἀδυνατῶ νὰ συλλάβω τὴν ιδέαν τοῦ καλοῦ, οὐχ ἤττον δὲ καὶ νὰ πραγματοποιήσω αὐτό. Δύναμαι ὡς ἄλλοι ἡγεμόνες ν' ἀσπασθῶ τὴν ἀπραξίαν καὶ ὑπὸ τῆς ἀναμνήσεως βοηθούμενος ν' ἀνχμῆνω μεθ' ὑπομονῆς τὸν θάνατον, ἀλλὰ ποῦ θέλει περιέλθῃ ἡ ἀρχὴ τῶν Ἀθηνῶν; τί θέλει καταστῆ καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς πατρίδος;

ΦΕΙΔ. Ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ δύναμις λαοῦ δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως ἐνὸς μόνου ἀνδρὸς θνητοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀθανάτων θεσμῶν τῆς κοινωρίας.

ΠΕΡΙΚΛ. Δὲν δύνασαι ν' ἀρνηθῇς ὅτι καὶ αἱ θεσμοθεσίαι ἡμῶν αὐταὶ ἐνθαρρύνουν

τὴν φιλαρχίαν. Ἡ Δημοκρατία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ ἀρχηγοῦ, ὅπως τὸ ποιμένες δὲν δύναται νὰ συντηρηθῇ ἄνευ ποιμένος. Ἄν ἐγὼ ἀποσυρθῶ, τίς θέλει μὲ ἀντικαταστήσει; τὰ τέκνα μου; ὁ ἠδύπαιθς Πάραλος; ἢ ὁ Σάνθιππας, δούλος πολυδαπάνου γυναικὸς;

ΦΕΙΔ. Ἄν δὲν ὑπῆρχον διεφθαρμένα τέκνα πατρὸς διασῆμου, ἀδύνατος θὰ καθίστατο ἢ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἰσότης.

ΠΕΡΙΚΛ. Θὰ μὲ διαδεχθῇ μήπως ὁ Ἀλκibiάδης, οὗτινος τὰ λαμπρότερα προτερήματα ἐξισοῦνται πρὸς τὴν διαφθοράν; Θυμάζω αὐτὸν, ἀλλὰ μ' ἐμπνέει φόβον. Πῶς θέλει σεβασθῇ ἀργότερα τοὺς νόμους, ἀφοῦ ἤδη οὐδένα χαλινὸν γνωρίζει; Πρόθυμος νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν πατρίδα του, προθυμότερος εἶναι καὶ νὰ τὴν βλάψῃ.

ΦΕΙΔ. Δὲν πρέπει νὰ τρέψωμεν λεοντιδέα ἐν τῇ πόλει, ἄλλως πρέπει νὰ ὑποστῶμεν τὰς ἰδιοτροπίας αὐτοῦ.

ΠΕΡΙΚΛ. Μήπως δύναμαι τέλος πάντων νὰ παραχωρήσω τὴν θέσιν μου εἰς τὸν Κλέωνα, εἰς τὸν Σιμμίαν, εἰς τὸν Ἀκρατίδην, εἰς τὸν Ἰπέροβλον, εἰς πάντας τούτους τοὺς ῥήτορας, οἵτινες χράττουν τὸ στάδιον αὐτῶν διὰ τοῦ κοχλασμοῦ τῶν λόγων ὡς ὁ χεῖμαρρὸς χαράττει αὐλακὰς ἐπὶ τῆς πεδιάδος; Ἄγνοοῦσιν οὗτοι τὴν ἀξιοπρέπειαν, τὴν μετριοπάθειαν, τὸ πρὸς ἑαυτοὺς σέβας, τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιβροχῆς μου, καὶ ἀντὶ φώτων, κολακειῶν ἀποδίδουσιν εἰς τὸν λαόν· προτιμῶντες τοῦ συμφέροντος τῆς πατρίδος τὸ ἑαυτῶν συμφέρον, περιφρονοῦν τὴν πλήρη μέτρου εὐγλωττίαν, τὴν ἔρρυθμον, οὕτως εἰπεῖν, τὴν διατηροῦσαν τὸν πρέποντα θρησκευτικὸν χαρακτήρα εἰς τὸ βῆμα, ὡς μόνον θυσιαστήριον ὑπάρχον, ὅποθεν ἐξέρχονται σώφρονες συμβουλαὶ καὶ συμβουλαὶ ὀλέθριαι, ὅπου ἀποφασίζεται τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος καὶ ἡ καταστροφή. Ἀπ' ἐναντίας αἱ λοιδορίαι αὐτῶν καὶ αἱ καταγγελίαι ὁμοιάζουσιν ὑλακὰς κυνῶν καταδιωκόντων. Ἐλαφὸν πρέπει λοιπὸν νὰ μείνω ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Δημοκρατίας, ἐνόσω αἱ δυνάμεις μου μὲ ὑποστηρίζουν, ἐνόσω δὲν ἀναφανῇ ἄλλο ἀρχηγός. Ἡ ἀνάγκη μὲ καθιστᾷ ὑπόδουλον τῆς τύχης· φέρω κ' ἐγὼ οὗτος εἰπεῖν τὸν ζωσιπῆρα

τοῦ Νέσσου· ἂν τῶντι ἀφαιρέσουν ἀπ' ἐμοῦ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἰσχὺν, μετ' οὐ πολὺ θὰ μὲ ἱκετεύσουν ν' ἀναλάβω τὰς ἡνίας ἐκ νίου, διότι θ' ἀναγνωρίσουν ὅτι εἶμαι ὁ μόνος δυνάμενος νὰ τοὺς καθοδηγήσω διὰ μέσου τῶν ἐπαπειλούντων κινδύνων.

ΦΕΙΔ. Πράττεις ἄρα γε τὰ ἀναγκαῖα ὅπως ἀποτρέψῃς τοὺς κινδύνους αὐτοῦς;

ΠΕΡΙΚΛ. Τὸ ἀναπόφευκτον οὐδεὶς ἀποτρέπει· ἀλλὰ μάθε, Φειδίε, ἀκριβῶς τί συνέβη κατὰ τὴν ἀπουσίαν σου, πρὶν ἢ μεμφθῆς ἐμὲ, διότι αἰσθάνομαι ὅτι μὲ μέμφεσαι ἤδη. Ὑπεσχέθημεν πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἐμελλον αἱ Ἀθηναῖοι νὰ καταστῶσι πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος πόλις, ὑποβάλλουσα πάντας τοὺς ὁμογλώσσους λαοὺς εἰς τὴν ἐνδοξοτάτην πατρῴαν ἐξουσίαν, τὴν τῆς παιδοῦς. Τριπλῶ στεφάνῳ ἐμελλον νὰ στέψωσι ταύτην, ἢ εὐγλωττία, ἢ τέχνη, ἢ ποίησις· ὥστε καὶ οἱ ἐχθροὶ τῆς αὐτοῖ νὰ καταθέσωσι τὰ ὄπλα, σεβόμενοι ἐν ψυχικῇ συγκινήσει τὸ ὠραῖον, οἱ δὲ σύμμαχοί τῆς ἀγαλλόμενοι νὰ συσφίγγωσι τοὺς δεσμοὺς τῆς πρὸς ἡμᾶς φιλίας, πλήρεις γενναίου θαυμασμοῦ, καὶ τέλος, οἱ ὑπήκοοί τῆς αὐτοῖ μεθ' ὑπερηφανείας νὰ ὑπακούωσιν εἰς πόλιν οὕτω ἀξιοπρεπῶς διέπουνσαν τὰ τῆς πολιτείας. Γινώσκεις ἤδη σὺ, ὁ ἀφοσιωθείς ἐμοί, πῶς ἐπραγματοποιήθη ἡ τοσοῦτον ὄνειροποληθεῖσα ὑφ' ἡμῶν ὠραιότης τῆς πόλεως, πῶς δὲ ἀνεχαιτίσθημεν προβαίνοντες ἔτι ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν. Μετὰ τὴν ἀναχώρησίν σου, ἦν πολλοὶ ὡς φυγὴν ἐθεώρησαν, ἠθέλησα νὰ ἐξακολουθήσω τὸ πολιτικὸν τοῦλάχιστον ἔργον, οὗτινος τὴν ιδέαν ἐσχομεν πρῶτοι· καὶ πρὸς τοῦτο, οἱ Ἀθηναῖοι πεισθέντες τοῖς λόγοις μου ὠνόμασαν εἴκοσι πρέσβεις, ὧν πέντε μὲν διαβάντες τὸν Ἰσθμὸν μετέβησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, πέντε δὲ εἰς τὰ βόρεια τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὴν Θεσσαλίαν, πέντε ἄλλοι ἐπεσκέφθησαν τὴν Ἰωνίαν καὶ τὰς καθημένας ἐπὶ τῶν κυμάτων ἀνθηρὰς νήσους, καὶ τέλος οἱ λοιποὶ διευθύνθησαν πρὸς τὴν Θράκην καὶ τὰς ἀποικίας τοῦ Ἑλλησπόντου. Ἐπρότειναν δὲ οἱ πρέσβεις οὗτοι εἰς πάντας τοὺς λαοὺς νὰ ἀποβάλλωσι τὰ μῖση ἀναμνησκόμενοι ὅτι τὸ αὐτὸ

αἷμα κυκλοφορεῖ εἰς πάντων τὰς φλέβας, νὰ συνάψωσι μεταξὺ τῶν διαρκῆ συμμαχίαν, καὶ διατηροῦντες ἀριθμὸν νηῶν καὶ στρατιωτῶν ἐξαρκούντων πρὸς ἀπώθησιν τῶν βαρβάρων νὰ στρέψωσι πᾶσαν αὐτῶν τὴν προσοχὴν εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωργίαν, τὰς τέχνας, καὶ πάντα τὰ ἐξασφαλίζοντα τὴν εὐμερίαν τῶν ἐθνῶν· ἐκάστη δὲ πόλις διατηροῦσα τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς νὰ ἐκλέγῃ ἀντιπροσώπους, οἵτινες ἐμελλον νὰ συνέρχωνται κατ' ἔτος εἰς Ἀθήνας πρὸς τακτοποίησιν τῶν συμπερόντων τῆς κοινῆς πατρίδος. Οὗτοι δὲ ἐξασφαλίζοντες ἀφ' ἑνὸς τὴν εἰρήνην καὶ τὴν σύμπνοιαν ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἐμελλον ταύτοχρόνως νὰ ἐπιφυλάξωσιν ἴσως αὐτῇ τὴν τῆς κατακτήσεως τῆς οἰκουμένης δόξαν.

ΦΕΙΔ. Ναί· τοιαῦτα ἐσχεδιάζομεν, λησμονοῦντες ὁμως ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐπλάσθησαν ἐντελεῖς.

ΠΕΡΙΚΛ. Προσῆγγίζον εἰς τὸν σκοπόν μου, Φειδίε, ἀφεύκτως δὲ θὰ ἐπετύγχανον ἂν δὲν μ' ἐφθόουν οἱ Λακεδαιμόνιοι. Ἡ πρότασις ἡμῶν ἐγένετο ἐνθουσιωδῶς δεκτὴ πανταχοῦ, ὅτε οἱ ἀντιπρόσωποι ἐλθόντες ἤρξαντο διασπείροντες πανταχοῦ τὴν δυσπιστίαν, ἀναζωπυροῦντες παλαιὰς διχονοίας, διεγείροντες τὸν φθόνον, τὴν κρυφίαν ταύτην φλόγα, ἀσθεστον αἰεὶ διαμένουσαν ἐν ταῖς καρδίαις τῶν Ὀνητῶν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης οἱ Ἄωριεῖς τῆς Πελοποννήσου ὠρκίσθησαν τὴν καταστροφὴν τῆς ἰσχύος τῶν Ἀθηνῶν, καιροφυλακτοῦντες περίστασιν κατάλληλον πρὸς κήρυξιν πολέμου, ἅμα ὡς ἐτοιμάσωσι δυνάμεις ἱκανὰς ὅπως μᾶς καταβάλωσι· ἀλλὰ θὰ τοὺς προλάβω.

ΦΕΙΔ. Δικαίως σὲ φοβοῦνται, διότι ἐνθαβρύνεις τοὺς φιλοδόξους συμπολίτας ἡμῶν· αἱ ἐχθροπραξίαι κατ' ἐμὲ δὲν θὰ ἐκραγῶσιν, ἂν σὺ παραιτηθῆς τῶν πραγμάτων.

ΠΕΡΙΚΛ. Ὁὐκ ἐκραγῶσιν εὐθύς ἀπὸ τῆς αὔριον· βλέπω, δὲν γνωρίζεις πλέον τοὺς Ἀθηναίους· τόσον ἤλλαξαν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Ἠλείᾳ διαμονῆς σου! Περιφρονοῦσιν ἤδη πᾶν ὅτι ἡγάπησαν, νῆα καθ' ἐκάστην πάθη αἰσθανόμενοι καὶ, ἐρασταὶ τοῦ καινοφανοῦς, προτιμῶσι χιμαίρας ἢ δόξαν σταθεράν· ἀνυπόμονοι δρέπουσι τὰ

καλά τῆς εἰρήνης καὶ παραμελοῦσι τὴν καλὴν
λιέργειαν τῶν γαιῶν, ὀρμώντες εἰς τὰς ὠ-
ραίας αὐτῶν τριήρεις· ὁ πλοῦτος μεθύει αὐ-
τοῦς, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἱκανοποιεῖ καὶ ὑπολο-
γίζουσι πόσον ναυτικὸν δύνανται νὰ κατα-
σκευάσουν δυνάμει τῶν ἀμετρήτων ποσῶν
τοῦ θησαυροῦ τῆς Ἀθηνᾶς· τὴν ποίησιν αὐ-
τὴν θεωροῦν πρὸ πάντων κατάλληλον νὰ
ψάλλῃ τὰς νίκας· ἐν ἐνὶ κατακτῆσις μόνον
ποθοῦσιν. Ἄν δὲν ἦτο δέσμιος, θὰ ἔβλεπε
τοὺς νεανίας ἡμῶν εἰς τὸ στάδιον καὶ τοὺς
γέροντας αὐτοὺς εἰς τοὺς κήπους τῆς Ἀκα-
δημίας χαράσσοντας ἐπὶ τῆς ἄμμου τὸ σχέ-
διον τῶν χωρῶν αἷ ἐπιθυμοῦν νὰ κατα-
κτῆσωσι, νῦν μὲν τὴν Σικελίαν κατοι-
κουμένην ὑπὸ τῶν Δωριέων, ἄλλοτε τὴν
εὐφορον Ἰταλίαν· ἐδῶ μὲν τινες ἐκπορ-
θεῦσι τὴν Καρχηδόνα καὶ ὑποδουλοῦσι τὴν
Ἀφρικὴν, ἐκεῖ ἄλλοι ῥιπτόμενοι κατὰ τῆς
Ἀσίας ἀνατρέπουσι τὸν θρόνον τῶν Ἑκβα-
τάνων καὶ μόνος ἐγὼ ἀκόμη τοὺς ἀναχαι-
τιζῶ· ἂν κατέλθω τοῦ ἄρματος, ἀφηνιάσαν-
τες οἱ ἵπποι θὰ κατακερματίσωσιν αὐτό.

ΦΕΙΔ. Ὡ! πῶς τὸ πεπρωμένον ἀρέσκειται
συγγέρον τὰ σχέδια τῶν θνητῶν, ἀφοῦ ὁ ἐπι-
τήδειος Περικλῆς ἀδυνατεῖ πλέον νὰ καθυ-
δηγήσῃ τὰ πνεύματα τῶν συμπολιτῶν αὐ-
τοῦ!

ΠΕΡΙΚΛ. Τί; δὲν μὲ πιστεύεις;

ΦΕΙΔ. Σὲ πιστεύω, φίλε μου· ἀλλ' ἐπε-
θύμουν πλειότερον ἀποστροφὴν νὰ σ' ἐμ-
πνέουν τὰ ὄπλα. Σκέψθητι ὅτι διαρκὴς πό-
λεμος (καὶ τοιοῦτος θέλει εἶσθαι ὁ μέλλων
ἄδῃ νὰ ἐκτραγῆ) ἐπαναφέρει εἰς τὰ ἔθνη εἰδός-
τι βαρβαρότητας, τὴν δύνωσιν μόνην κατ'
ἔθος ἐκτιμώσης· τὰ καλὰ ὅσα ἀπὸ τεσσα-
ρακονταετίας εἰργάσθηθαι θὰ καταστραφῶσιν
μετὰ τινὰς συμπλοκάς, διότι, τὸ θέατρον
οὐδὲν πλέον θείλητρον παρέχει εἰς ὧτα
εἰσισθέντα ν' ἀκούωσι τὸν ἦχον τῆς πολεμι-
κῆς σάλπιγγος· οἱ ἀρχιτέκτονες καὶ οἰάγαλ-
μακταποιοὶ παραχωροῦσι τὴν θέσιν τῶν εἰς
ἐμπόρους δοράτων καὶ εἰς κατασκευαστὰς
θεωράκιων· οἱ διδάσκαλοι τῆς εὐγλωττίας
περιφρονοῦνται ὑπὸ τῆς νεολαίας, συνωστι-
ζομένης περὶ τοὺς διδασκάλους τῆς γυ-
μναστικῆς καὶ τῆς ξιφομαχίας· ἐπειδὴ δὲ
ἡ νίκη εἰς τὸν φανερόντα πλειότερους ἐχ-
θρούς καὶ οὐχὶ εἰς τὸν μᾶλλον ὀρθοπρο-

νοῦντα ἀνήκει, διὰ τοῦτο ἡ βία βασιλεύει
παντοῦ καὶ τὸ θέαμα τοῦτο μικρὸν κατὰ
μικρὸν διαφθείρει τῶν ἀρίστων τὰς ψυχάς.
Τὰ ἦθη καθίστανται χυδαῖα, οἱ ἀρχηγοὶ
ἰσχυρότεροι, ἡ δὲ ἐλευθερία εὐθέως ἐπα-
πειλεῖται.

ΠΕΡΙΚΛ. Εὐκολώτερον εἶναι ἀπ' ἐναν-
τίας νὰ διοικήσῃ τις τοὺς Ἀθηναίους, ἐὰν
τὸ φιλοτάραχον αὐτῶν στρέφεται πρὸς τὰ
ἔξω· καθὼς οἱ ἰατροὶ ἀπολαμβάνουσι τῆς
εὐνοίας τῶν ἀσθενῶν πρὸ πάντων, οὕτω
καὶ οἱ ἀρχηγοὶ Δημοκρατίας εὐρίσκουσιν
εὐπειθέστερον τὸν λαὸν ἐν ὥρᾳ κινδύνου.

ΦΕΙΔ. Ἄλλ' ἐμέτρησας τὸ μέγεθος τοῦ
κινδύνου τούτου, ἢ μὴ δὲν προβλέπεις ὅτι
τὸ ἡμισυ τῆς Ἑλλάδος θὰ ἐγερθῆ κατὰ
τοῦ ἄλλου ἡμίσεος;

ΠΕΡΙΚΛ. Ὁ ἀπολύων τὰς θεύλλας δύ-
ναται εὐκόλως νὰ τὰς περιστείλῃ.

ΦΕΙΔ. Οὕτω τυφλοῦνται οἱ μεγαλείτε-
ροι ἄνδρες! Οἱ σκοποὶ σου, Περικλείς, μοὶ
ἦσαν γνωστοί. Ὁ ψιθυρὸς ἔφθασε μέχρις
ἐμοῦ εἰς τὴν Ὀλυμπίαν καὶ ἐπέσιθην ἐν-
τελῶς ἀπὸ τῆς πρὸ τριῶν ἡμερῶν συνδια-
λέξεως ἡμῶν. Ἴδου διατὶ σὲ παρεκάλεσα
διὰ τελευταίαν φορὴν νὰ ἔλθῃς. Ἄν ἡ φωνὴ
φίλου θνήσκοντος δύναται νὰ σὲ συγκι-
νήσῃ, ἀπόρριψον μακρὰν σου ἀπόφασιν δυ-
ναμένην νὰ σὲ καταστρέψῃ, οὐ μὴν ἀλλὰ
νὰ καταστρέψῃ ἀφεύκτως τὴν πατρίδα
ἡμῶν.

ΠΕΡΙΚΛ. Ὁ θάνατός σου αὐτὸς μὲ εἰ-
δοποιεῖ νὰ προετοιμασθῶ καὶ νὰ σὲ ἐκ-
δικήσω. Μὴ δὲν εἴμεθα τέκνα τῶν ἐν Μα-
ραθῶν ἡρώων;

ΦΕΙΔ. Δὲν θὰ προσβάλωμεν πλέον Μή-
δους, ἀλλ' Ἕλληνας, ἀδελφοὺς, ἴσους ὡς
πρὸς τὴν ἀνδρίαν, πλειότερους τὸν ἀριθμὸν.

ΠΕΡΙΚΛ. Διὸ ἡ νίκη θὰ ἦναι ὡραιό-
τέρα καὶ ἡ θάλασσα μᾶς ἀνήκει.

ΦΕΙΔ. Οἱ στόλοι ἡμῶν, πρόσφοροι μὲν
ὅπως ἐκπορθήσωσι ξένας χώρας εἶναι ἄ-
χρηστοὶ πρὸς ὑπεράσπισιν ἡμῶν διότι ἡ
Ἀττικὴ δὲν εἶναι νῆσος.

ΠΕΡΙΚΛ. Ὁ κύβος ἐρρίφθη. Ἀθῆναι ἢ
Σπάρτη. Πρέπει ἀφεύκτως νὰ πέσῃ μία τῶν
ἀντιπάλων.

ΦΕΙΔ. Γαλήνιος ἐγκατέλειπον τὸν βίον,
ἀλλ' ἤδη χαίρων ἐγκαταλείπω αὐτόν. Δὲν

Θά ἴδω κατὰ πάντα ἀνοιξιν ξηρὸς τοὺς ἀγρούς ἡμῶν καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους προχωροῦντας μὲ δουλοῦ ἀνά χεῖρας μέχρι πρό τῶν στερεῶς κεκλεισμένων θυρῶν ἡμῶν. Δὲν θά ἴδω τὸ πένθος ἀλληλοδιαδόχως καταλαμβάνον τὰς οἰκογενεῖας πάσας, δὲν θ' ἀκούσω ἐπιταφίους θνησκόντων πολεμιστῶν, ἐπιταφίους οἵτινες θ' ἀντικαταστήσωσιν ἀπὸ τοῦδε τὰς ἐορτῆς καὶ τὰ ἄστυατα. Δὲν θά μετρήσω διὰ τοῦ βλέμματος δεκατιζομένην τὴν νεολαίαν, μέχρις οὗ μείνωσι τὰ τείχη ἡμῶν κενὰ ὑπερασπιστῶν. Δὲν θά παρευρεθῶ, γέρων ἀδύνατος ἐγὼ, μάρτυς τοῦ θριάμβου τοῦ Σπαρτιάτου, ἐκλέγοντος τοὺς αἰχμαλώτους αὐτοῦ, πωλοῦντος εἰς δημοπρασίαν τὰ λάφυρα καὶ ὅστις ἕως θά φέρῃ τὸν σίδηρον ἐπὶ τοῦ Παρθενῶνος. Ὡς Περικλεῖς, σὺ θ' ἰσοσούτον ἠγάπησα, ἰδοὺ ἡ τελευταία μου εὐχή. Εἶθε ν' ἀποθάνῃς ἐγκαίρως ὅπως ἀποθνήσκω ἐγώ.

ΠΕΡΙΚΛ. Δός μοι τὴν πιστὴν σου χεῖρα, ἣν οὐδέποτε πλέον θά θλίψω. Σοὶ ὀρκίζομαι· ἔξεις αἱματηρὰν κηδείαν.

ΦΕΙΔ. Οἴμοι!

ΠΕΡΙΚΛ. Οἱ Ἀθηναῖοι, πρέπει ν' ἀνακράξωσιν Οἴμοι, διότι μετὰ σοῦ κατέρχεται εἰς τὸν τάφον τὸ ἀγαθὸν αὐτῶν πνεῦμα.

(Ὁ Φειδίας ἐκπνέει.)

ΙΩ. ΚΑΜ.